

Ureja: glavni in odgovorni urednik Peter Gunčar in uredniški odbor, ki ga sestavljajo: Polde Jenko — predsednik, inž. Zvonka Černe — namestnik predsednika in člani: Franc Istenič, Marinka Farčnik, Stane Primožič, Angelca Kunst, Boris Pertot, Jošt Bajželj in Peter Gunčar. Tisk: ČP »Gorenjski tisk« v Kranju

LETO XII. 31. avgust 1969 — št. 8

tekstilec

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TEKSTILINDUS — KRANJ

CENTRALNI DELAVSKI SVET

3. SEJA CDS

V četrtek, 14. avgusta, je bila 3. seja CDS. Na dnevnem redu je bilo 10 točk, izmed katerih so v tem prispevku obdelane naslednje:

3. Poročilo o proizvodnji in prodaji za mesec junij in junij 1969 in kumulativno.

4. Poslovno poročilo za prvo polletje 1969.

9. Potrditev prioritete liste za odkup stanovanj in za dodelitev stanovanj socialno ogroženim posilcem.

Ad 3.)

Razprava je bila okrog nekaterih pojavov, ki ovirajo normalno proizvodnjo v nekaterih proizvodnih obratih in zmanjšujejo učinek njihovega dela. Gre predvsem za naslednje pojave:

— **pomanjkanje barvil in kemikalij v plemenitilnici I.** To pomanjkanje je meseca junija povzročilo resne zastoje v proizvodnji te enote. Na seji ni bil ugotovljen vzrok, čeprav je takšno stanje nevezdržno in tudi pogosto. Na odgovornem mestu bo treba čimprej najti rešitev, da ne bi postale posledice prehude.

— **Okvare na strojih in pomanj-**

kanje rezervnih delov. Ta pojav je pereč v plemenitilnici I in II in resno ogroža normalno proizvodnjo; tako so izjavili strokovnjaki iz ene in druge enote. Med drugim je bilo rečeno: »Če ne bomo hitro dobili najnujnejše rezervne dele, se bodo stroji pokvarili in izpadli iz proizvodnje. Ker gre za ključne stroje, je ogrožena proizvodnja.« Tak primer, ko stroj stoji, je jiger-barvalni stroj v plemenitilnici II. Zaradi okvare in ker ni rezervnih delov, izgubimo dnevno možnost za 2000 metrov barvanih tkanin.

Razloženo je bilo, da je že dolgo narejen spisek vseh potreb, da je že več teh rezervnih delov naročenih (deloma so celo že v podjetju!), vendar pa za vse nabave ni dovolj denarja (deviz). CDS je sprejel sklep, da je treba ponovno narediti spisek vseh potreb po najnujnejših rezervnih delih in le-te takoj nabaviti, da ne bi resnično prišlo do večjih kočljivih zastojev.

— **Problem neizkoriščenih kosmatilnih kapacitet v plemenitilnici obrata II.** Poročilo navaja, da je ta problem vedno večji. Enota

skuša z uslugami te kapacitete vsaj delno izkoristiti, vendar je to le delna in začasna rešitev problema. Na vsak način bo treba poiskati boljšo in trajno rešitev, ker se v nasprotnem postavlja vprašanje, če naj ti stroji sploh še obratujejo. Resno se je treba zamisliti ob pripombi obratovodje plemenitilnice II, tovariša Srečka Terana, ki je dejal: »Pred leti so bili ti stroji vseskozi polno zasedeni, predvsem s kosmatenjem velvetona, flanela itd. Čudno se mi zdi, da sedaj naenkrat ni več možno uspešno prodajati flanel, čeprav je jasno, da jo vsak potrebuje. Še bolj čudno pa je dejstvo, da so prav sedaj v inozemstvu vse kosmatilnice polno zasedene oziroma delajo s polnimi kapacitetami.«

Njegova pripomba je brez dvoma umestna. Dvomim, da obstaja resen in utemeljen razlog, da stoji stroji neizkoriščeni, da kosmateni izdelki ne gredo v prodajo. Imam občutek, da je naša prodaja v tem pogledu premalo aktivna in dinamična. Na vsak način bo treba zadevo spraviti v pravi tir.

— **Neizpolnjevanje rokov v pro-**

izvodnji. Znano je, da ima zaradi te slabosti naša prodajna služba težave, saj niso redki primeri, ko kupec prepozno narejene izdelke zavrne ali pa zahteva bonitete, kar predstavlja za naše podjetje izgubo. Vzroki za tak pojav so: forsirana proizvodnja izdelkov za izvoz, prepozne dispozicije, pomanjkanje barv in kemikalij itd.

Rečeno je bilo, da strokovne službe pripravljajo ustrezno poročilo za CDS, ki bo v podrobnosti prikazalo vzroke in rešitve.

(Dalje na 3. strani) V odmoru

Tehnična zaščita strojev in naprav

Eden glavnih vzrokov nesreč pri delu, ki se dogajajo na strojih in napravah je — nevaren način dela. Čeprav je nevarnost v veliki meri odvisna od vrste posameznega stroja, od načina kako je stroj grajen in vzdrževan, od njegovih zaščitnih naprav, se lahko reče, da je nevarnost dela na posameznih strojih in napravah odvisna od delavca, ki na stroju dela, od načina njegovega dela, od delovne discipline, od spoštovanja predpisov o varstvu pri delu, od občutka odgovornosti, na kratko, od stališča delavca do dela.

Da delo na strojih in napravah napravimo čim manj nevarno, moramo pri izvajanju varnostnih ukrepov v vsakem slučaju in v prvi vrsti upoštevati človeka, ki dela na stroju ali napravi, in šele potem sam stroj in napravo, ki so viri nesreč pri delu.

Dokazano je, da so mnogi delavci delali leta in leta, a nekateri ves čas svojega delovnega staža na strojih ali mehaničnih napravah, ki sploh niso bili zaščiteni, se pravi v veliki nevarnosti, in pri tem se niso nikoli ponesrečili, medtem, ko so se drugi delavci na enakih strojih in napravah pogosto po-

škodovali. Glede na to se mora vsakega delavca naučiti in navaditi na varen način dela t. j. da v vsakem času pravilno reagira na dane situacije pri delu. To se lahko doseže edino z dvigom delavčeve strokovne sposobnosti in neprekinjenim in sistematičnim poučevanjem in opozarjanjem na nevarnosti, ki mu prete na delu, z dvigom njegovega občutka odgovornosti in neprestanim strokovnim nadzorstvom. To se posebno nanaša na nove, mlade delavce, ki se še niso privadili na novo okolje in na industrijski tempo dela in način življenja, ki se zelo razlikuje od dotodanjega načina življenja in pridobljenih navad.

Pri izvajanju varnostnih ukrepov na strojih in napravah se doseže uspeh samo tedaj, če delavci, ki na njih delajo, razumejo smisel varnostnih ukrepov, če jih sprejmejo in uporabljajo v prepričanju, da so taki varnostni ukrepi nujno potrebni za zavarovanje njihovih življenj, in da so varnostni ukrepi sestavni del proizvodnje.

Zaradi tega morajo delavci podrobno poznati vse nevarnosti svojega dela, in to že preje, preden

(Dalje na 2. strani)

O sejmih — in o naši udeležbi na letošnjem Gorenjskem sejmu

Naše gospodarstvo, predvsem pa gospodarstvo najbolj razvitih delov na svetu beleži vsak dan nove dosežke, ki so presegli že vsa pričakovanja. Problem, ki pri tem nastaja je: kako seznaniti čim več ljudi z vsemi novostmi oziroma z vsemi praktičnimi izdelki, ki so na razpolago?

Ze stoletja je to naloga majhnih in večjih trgovin, ki so se jim v povojnem času pridružile tudi močnejše trgovske hiše. To nalogo so deloma prevzela še vsa komunikacijska sredstva (televizija, radio, film, časopisje in periodika). Kljub tej angažiranosti in tehniki pa uspešnost te akcije še vedno ni zadovoljiva, posebno ne v pogledu masovnega informiranja in seznanjanja. To je tudi razumljivo, ker je ves ta sistem časovno nedostopen (človek ne more gledati hkrati televizijo, poslušati radia, brati časopisa in si ogledovati trgovine).

Potreba po ustrežnejši obliki prikazovanja in informiranja je rodila — SEJEM. Čeprav se sejem od sejma bistveno razlikuje, velja za vse sejme eno: omogočiti človeku, na relativno majhnem prostoru, hiter in dober vpogled v dosežke domačega in tujega gospodarstva (industrije, trgovine, kmetijstva, turizma itd.), ga z njimi seznaniti in ga zanje navdušiti.

Po vsebini ločimo dve glavni obliki sejma, in sicer: specialni in splošni sejem.

Specialni sejem prikazuje enovrstne izdelke (avtomobile, proizvodne stroje, tekstilne izdelke in podobno), splošni sejem pa izdelke raznih vej gospodarstva.

V naši republici sta v rabi dve obliki splošnega sejma, in to: RAZSTAVNI SEJEM IN POTOŠNIŠKI SEJEM.

Razstavni sejem oziroma velesjem je reprezentančna prireditve (v večjih mestih), kjer omenjene panoge gospodarstva prikažejo obiskovalcem svoje najboljše in najmodernejše dosežke oziroma

izdelke. Maloprodaje na takem sejmju ni, je pa močno prisotna prodaja na veliko.

Udeležba na takem elitnem velesjmu je vezana na stroge kriterije. To je tudi pravilno, če naj se priprave na sejem in sam sejem odvijata po vnaprej določenem sistemu, ki je pogoj za njegov uspeh.

Pomembnost in učinkovitost te vrste sejma je v tem, da z načrt-

no in estetsko ureditvijo paviljonov in ostalih prostorov ustvari ambient, ki pritegne obiskovalca, ga navduši in hkrati polno informira. (Poudariti je treba, da so k popularnosti takih sejmov veliko pripomogla tudi osnovna sredstva masovne komunikacije — televizija, radio itd.)

Značilnost takega sejma je, da na njem razstavljajo močne go-

(Dalje na 5. strani)

Naš paviljon na letošnjem Gorenjskem sejmu v Kranju

Tehnična zaščita strojev in naprav

(Nadaljevanje s 1. strani)
pričnejo samostojno delati. Stroji in naprave se lahko napravijo mnogo manj škodljive, pa tudi popolnoma neškodljive z uporabo različnih tehničnih varnostnih ukrepov in dosežkov.

Vse večja zapletenost, kot tudi hitrost strojev in naprav, znatno otežuje izvajanje odgovarjajočih varnostnih ukrepov. Sodobna znanost o tehnični varnosti pri delu skuša iznajti in uporabiti take varnostne naprave na strojih in napravah, ki bodo čim bolj izključile nevarne situacije delavca, ki na njih dela, a samo delo napravi do skrajnih mej možnosti skoro popolnoma varno.

Razume se, da se pri podvzemanju ukrepov za preprečevanje nesreč na strojih in napravah morajo podvzeti vsi ukrepi za vzdrževanje pravilne osvetlitve, zrčenja in gretja delovnih prostorov, znižanje prekomernega ropota, kot tudi vsi ostali ukrepi, ki ugodno vplivajo na počutje delavca.

Če bi lahko izključili čiste humanitarne faktorje zaradi katerih v glavnem skušamo zavarovati delavca pred nevarnostjo, ki delajo na strojih in napravah, bi se pokazalo, da se ustrezna zaščita na strojih in napravah izplača tudi zaradi materialnih razlogov. Ne smemo pozabiti, da proizvodnji znatno škodujejo pogoste nesreče pri delu. Z zmanjšanjem števila nesreč pri delu, se ne zmanjšajo samo odsotnosti z dela, temveč tudi motnje v proizvodnji in materialna izguba, ki nastaja v zvezi z nesrečami, da pri tem ne govorimo tudi o stroških zdravljenja poškodovanih in o odškodninah v primeru invalidnosti ali smrti.

Ustrezna zaščita nekega stroja ali naprave se lahko najboljše in najceneje izvede v tovarnah, v katerih te stroje ali naprave izdelujejo. Tam se zaščita lahko projektira skupaj s strojem ali napravom, in zaradi tega odpade potreba naknadnega projektiranja in postavljanja varnostnih naprav, ki zelo pogosto delujejo kot neke prigradnje, lahko motijo pri delu, lahko pa tudi te varnostne naprave same povzročijo nesreče. Delavci na splošno neradi sprejemajo tisto, kar zahteva spremembo njihovih navad, tako tudi neradi sprejemajo nove varnostne naprave na strojih in napravah, posebno tiste, ki se naknadno montirajo, ker se morajo navajati do neke mere spremenjenemu načinu dela, kar pogosto vpliva na produktivnost in v zvezi s tem tudi na delavčev osebni dohodek. Delavci mnogo rajši sprejemajo varnostne naprave, ki so bile projektirane in zgrajene v tovarni, ki je stroj izdelala. Take varnostne naprave so za delavce sestavni del stroja ali naprave in jih zaradi tega brez ugovaranja sprejemajo in uporabljajo.

Popolna, oz. delna zaščita delovnega mesta na nekem stroju se lahko doseže z enim ali več prin-

cipi zavarovanja delovnega mesta na stroju:

— uporaba varnih orodij na strojih, ki izključujejo potrebo uporabe drugih varnostnih ukrepov na delovnem mestu stroja;

— uporaba ograj, oklopov ali pokrovov, ki popolnoma prekrivajo ali ograjujejo nevarno delovno mesto stroja;

— uporaba mehaniziranega dovajanja materiala v stroje, tako da delavcu ni treba približevati rok blizu nevarnega mesta na stroju;

— uporaba mehaničnih naprav, ki avtomatsko ograjujejo ali zaustavljajo orodje stroja, če roka ali kateri drugi del telesa zastane v nevarnem delovnem prostoru stroja, ko stroj prične delati;

— uporaba mehaničnih naprav, s katerimi se stroj upravlja iz ustrezne daljave zaradi doseganja potrebne varnosti (daljinsko krmljenje);

— uporaba mehaničnih naprav, ki prisilno odstranijo roke ali druge dele telesa od nevarnega prostora stroja v času, ko stroj začne delovati;

— kombinacija dveh ali več imenovanih principov za zavarovanje delovnega mesta na stroju.

S tem smo v glavnem prikazali vse sodobne metode, ki se uporabljajo za zavarovanje delovnih mest na strojih. Tu niso vključene pomožne varnostne naprave na strojih, ki tudi služijo za preprečevanje nesreč na strojih, kot so razne zavore, avtomatske naprave, da stroj ne napravi ponovnih nezaželenih gibov, kadar jih ne pričakujemo itd. Takšne pomožne varnostne naprave na strojih so mnogokrat odločilne za varnost dela na nekem stroju.

Navedli bomo za vsak navedeni princip nekoliko značilnih primerov, ki bodo pokazali kako in koliko se stroji lahko zaščitijo z njihovo uporabo.

Uporaba varnega orodja na stroju, ki izključuje uporabo ostalih zaščitnih ukrepov je vsekakor najboljše zaščita delovnega mesta na stroju. Takšno orodje se uporablja na primer pri nekaterih vrstah ekscentričnih stiskalnic, pri katerih se kot material uporablja pločevina v obliki traku. Orodje takih stiskalnic je popolnoma zaprto v posebnem steklenem ohišju, v katerega se lahko uvaja samo tanek pločevinasti trak, tako da delavec ne more s prsti doseči nevarnega prostora. Ta vrsta zaščitne naprave je popolnoma varna, ker se pri njeni uporabi delavec ne more poškodovati, tudi takrat ne, ko bi delavec to hotel. Princip zaščite delovnega mesta na stroju s pomočjo varnostnega orodja se ne more povsod izvesti, posebno ne tam, kjer ima obdelovani material takšne dimenzije, ki na strojih zahtevajo takšne odprtine, skozi katere pride roka ali kateri drugi del telesa.

Pogosto se lahko tudi s pregradnjo orodja zmanjša možnost ne-

sreče. Nekdaj so se na poravnalnikih za obdelavo desk uporabljale štirioglate osi z noži. Te osi z noži so pogosto povzročale zelo težke nesreče (izgubo prstov na roki in zelo pogosto tudi celega zapestja). Danes se uporabljajo izključno okrogle osi z noži na poravnalnikih, pri katerih pa še vedno ni izključena možnost za poškodbe rok, vendar so te poškodbe lažje narave, ker se pretežno poškodujejo samo jagodice na prstih.

Pričele so se uporabljati tudi varnejše krožne zage za rezanje lesa. Vsaki drugi zob na žagi je rahlo ukrivljen, in zunanji obood je koncentričen z obodom krožne zage. Take krožne zage tudi lahko povzročajo poškodbe, toda mnogo lažje narave, kot krožne zage z ravnimi zobmi. Razen tega ta up krožne zage preprečuje tudi povratni udarec materiala, ki ga krožna zaga reže v vzdolžni smeri.

Najenostavnejše in obenem najcenejše zaščite delovnega mesta so ograje, oklopi ali pokrovi, ki popolnoma prekrivajo ali ograjujejo nevarno delovno mesto stroja. Ograje, oklopi in pokrovi so izdelani iz najrazličnejšega materiala v najrazličnejših izvedbah. Ograje, oklopi in pokrovi običajno popolnoma pokrivajo ali ograjujejo nevarni prostor okrog orodja stroja in je odprt samo tisti del orodja, ki je nujno potreben za opravljanje dela na stroju. So tudi take ograje orodja na stroju, ki v času dela s posredovanjem samega materiala, ki se obdeluje, odkrivajo samo del stroja (orodja), ki je potreben za delo, in po izvršenem delu na materialu avtomatsko ponovno ogradijo orodje.

Zaščita delovnega mesta na stroju z uporabo ograje, oklopa ali pokrova je najpogostejša, zato bomo navedli samo nekaj primerov.

Krožna žaga za prečno rezanje gradbenega materiala ali drv ima zaščitni pokrov, ki se pri rezanju dviga pred materialom, in se po zaključnem rezanju vrne v prvotni položaj in popolnoma prekrije krožno žago. Brusi za brušenje kovin so redno opremljeni z zaščitnimi okrovi, ki ograjujejo cca 3/4 oboda brusa. Če se brus razleti, bo zaščitni okrov zadržal leteče delce brusa. Razen tega imajo sodobni brusi pred odprtino četrtino okvir z nezlomljivim steklom, ki delavcu zaščiti oči pred letječimi delci obdelovanega materiala, tako da delavcu ni treba nositi zaščitnih očal.

Pokrovi so posebno uporabni na nekaterih avtomatskih strojih, kjer delavec samo kontrolira delo stroja, a prozorni pokrov ščiti delavca v primeru pokanja orodja ali drugih nevarnosti, ki lahko nastopajo v času, ko je stroj v pogonu.

Mehanizirano uvajanje materiala v stroj, kot varnostni ukrep, se pogosto uporablja v mnogih vejah industrije, ker tak način precej po-

veča proizvodnjo in zmanjšuje proizvodne stroške. Mehanizmi za uvajanje materiala v stroje ne zagotavljajo popolne varnosti od možnih nevarnosti, vendar smotno ravnanje delavca takšne nevarnosti zmanjša na najnižjo stopnjo. Za mehanizirano uvajanje materiala v stroje se uporabljajo razni transporterji, gibljive mize, žlebovi, cevi in različni ostali tehnični pripomočki na podlagi lastne teže materiala, električni tok, magnet, pritisk, vakuum itd. Največji pomen ima mehanizirano dovajanje materiala v stroj pri nekaterih tekstilnih strojih, posebno tistih, ki obdelujejo material s pomočjo hitro vrtečih bobnov s kovinskimi konicami npr.: mikalniki. Ti bobni so nekaj povzročali zelo težke nesreče. Pri uravnavanju materiala s pomočjo transporterja v take stroje ni treba delavcu približevati rok v nevarno delovno področje stroja in s tem se preprečujejo nesreče.

Mehanična naprava, ki avtomatsko ograjuje ali zaustavlja stroj, če zaostane roke ali neki drugi del telesa v nevarnem delovnem področju stroja v času, ko stroj začne delati, se največ uporabljajo pri tistih strojih pri katerih se gib delavca enolično ponavljajo po ustaljenem ritmu. Pri takih strojih lahko delavec občasno poruši iz raznih vzrokov svoj ustaljeni ritem, kar lahko povzroči težko nesrečo. Med takšne najenostavnejše zaščitne naprave spadajo premične zaščitne ograje. Take ograje v času, ko stroj dela popolnoma ogradijo nevarno delovno mesto stroja, med tem ko so v času mirovanja stroja vzdignjene ali odmaknjene, tako da se lahko prosto dodaja ali odvzema material. Gibanje teh zaščitnih ograj je običajno vezano za gib ročice ali pedala, s katerim se stroj spravi v pogon.

Zelo pogosto take zaščitne naprave srečujemo na ekscentričnih stiskalnicah in drugih strojih, ki delajo s posamičnimi udarci. Pomniti pa je treba, da ta vrsta varnostnih naprav ni popolnoma zanesljiva, če stroj ni obenem opremljen tudi z varnostno napravo, ki preprečuje stroju, da napravi ponovno nezaželjeni udarec. Na nekaterih strojih je varnostna ograja vezana z električnim stikalom, ki se mora vključiti, da se stroj spravi v pogon. Če varnostna naprava ni v redu ogradija nevarni delovni strojni del, se ne more vključiti električni tok s pomočjo stikala in stroj se ne more spraviti v pogon.

Zaščita nevarnega delovnega mesta na stroju s pomočjo fotocelic je zelo zapletena. Take naprave se morajo strogo kontrolirati in vzdrževati. Pri tej varnostni napravi posebne luči mečejo več ozkih snopov svetlobnih žarkov pred nevarnim prostorom stroja. Snopi svetlobnih žarkov z nasprotne strani padajo na odgovarjajoče fotocelice. Fotocelice (ko so vse osvetljene), proizvajajo električno napetost, ki se potem s pomočjo drugih naprav ojača, in ki deluje na zavoro, da je neprekinjeno opuščen. Če delavec z roko ali katerim drugim delom telesa pride v nevarno območje stroja, mora prekiniti vsaj nekaj svetlobnih snopov, ki jih luči mečejo na fotocelice. Te neosvetljene fotocelice prenehajo ustvarjati električno napetost, kar se s pomočjo električnih naprav prenese na zavoro, tako da le-ta v hipu stroj zaustavi. Zavora popusti šele takrat, ko so zopet osvetljene vse fotocelice t. j., ko fotocelice ponovno ustvarijo napetost, potrebno za popuščenje zavore, a to se zgodi šele takrat, ko delavec potegne roko ali kateri drugi del telesa iz nevarnega območja stroja.

Mehanične naprave za upravljanje stroja na daljavo, se uporabljajo posebno na tistih nevarnih strojih, pri katerih sta ena ali obe roki delavca za časa delovne operacije proste.

Če so delavcu na stroju, ki dela s posamičnimi udarci v času delovne operacije obe roki prosti, takrat se na stroju, kot varnostna

naprava pogosto uporablja dvo-ročni sistem za pogon stroja. Ko delavec želi spraviti stroj v pogon, mora istočasno pritisniti na obe ročici, ker je le tedaj zajamčeno, da mu bodo roke v času delovne operacije izven nevarnega območja stroja. Na nekaterih strojih se namesto dveh ročic uporablja za pogon stroja po dve električni stikali, ki delujeta na pritisk prstov. Šele, ko se obe električni stikali istočasno pritisneta, se vzpostavi električni krog, ki je potreben za puščanje stroja v pogon. Obojerno sistemi za pogon strojev se uporabljajo tudi na nekaterih velikih strojih na katerih dela istočasno več delavcev, ki se med seboj ne vidijo pogosto in se zaradi ropota ne morejo sporazumevati. Vsak delavec ima po en dvoročni sistem za puščanje stroja v pogon, toda stroj se lahko stavi v pogon šele, ko vsi delavci pritisnejo na svoje ročice t. j., ko so roke vseh delavcev izven nevarnih območij stroja.

Enoročni sistem za stavljanje stroja v pogon se redkeje uporablja, toda če se uporabljajo, se lahko samo na tistih strojih kjer je roka zaposlena z drugim delom, ozko povezanim z opravljanjem dela na samem stroju.

Mehanične naprave, ki prisilno odstranijo roke iz nevarnega prostora v trenutku, ko se začne stroj gibati, se uporabljajo v glavnem na strojih, ki delajo s posamičnimi udarci, v katere se material vlaga ročno.

Pri zavarovanju posameznih strojev se pogosto uporabljajo razne kombinacije opisanih principov zavarovanja delovnih mest na strojih posebno takrat, če se z uporabo samo enega principa ne more doseči zadostna varnost pri delu.

Tudi okolica delovnega mesta na stroju ima velik vpliv na varnost dela. Za zanesljivo ureditev okolice nekega stroja veljajo naslednja pravila:

— vsi nevarni gibljivi deli strojev morajo biti popolnoma zaprti oz. ograjeni;

— deli strojev, katere je treba občasno menjati, prilagajevati ali ročno mazati, morajo biti lahko dostopni;

— mazanje posameznih delov stroja se mora opravljati, če je le mogoče avtomatično in nepretrgoma;

— prednost je v posamičnem pogonu posameznih strojev;

— moramo preprečiti močne kontraste med svetlobo in senco in svetlobo, ki blešči; svetlobna telesa je treba po možnosti vgraditi v stroje in to na mestih na katerih je potrebna dodatna osvetlitev delovnega mesta na stroju;

— material, ki se obdeluje, je je treba, če je le mogoče dovajati v stroj mehanično;

— prah, pline in pare, ki nastajajo v toku dela, je treba odvajati naravnost iz mesta kjer nastajajo;

— ropot in vibracije je treba znižati na čim manjšo stopnjo;

— tresenje in nihanje posameznih delov stroja ali naprave je treba v vidnem krogu delavca preprečevati, ker utruja in moti;

— za dviganje in prenašanje težkih predmetov morajo biti zagotovljene mehanične naprave;

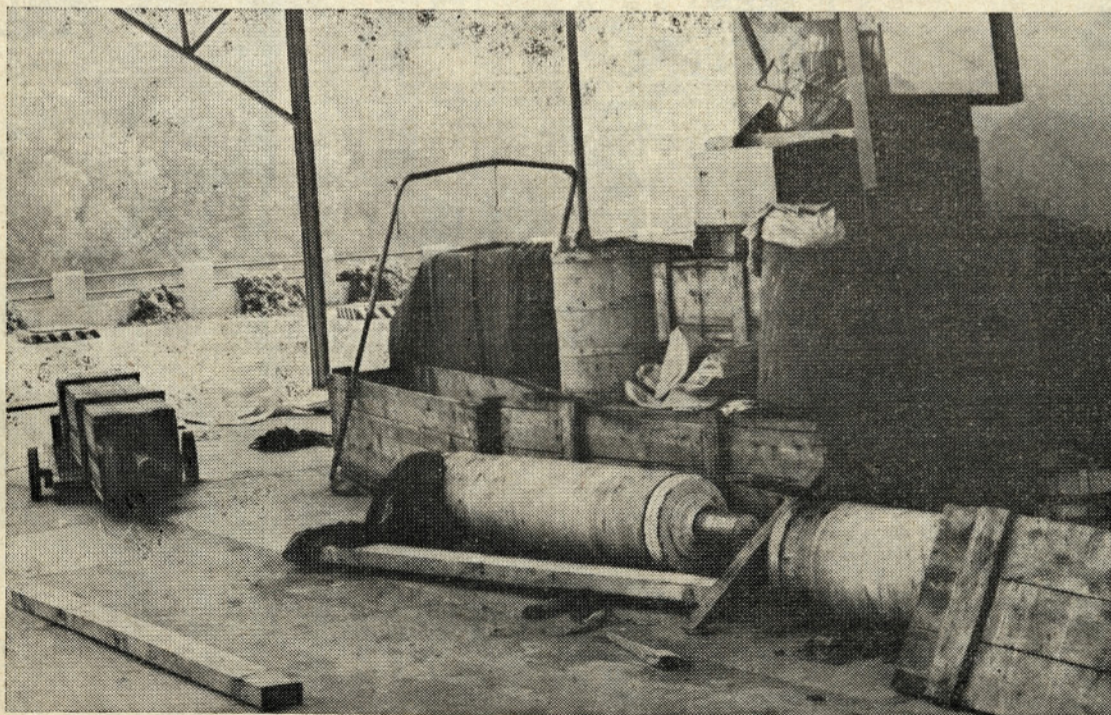
— stroji morajo biti razporejeni tako, da se zagotovi dobra dnevna osvetlitev, toda tako, da obenem ne moti delovno mesto gibanja po delavnici;

— stroji se morajo nabavljati z že vgrajenimi varnostnimi napravami;

— stroji z električnim pogonom ali z vgrajeno osvetlitvijo se morajo takoj po posreditvi pravilno ozemljiti;

— pri strojih, pri katerih nastajajo ostružki, se morajo obvezno uporabljati zaščitna očala in rokavice, ter pomožno orodje za odstranjevanje ostrih delcev.

Na koncu je potrebno ponovno poudariti, da se popolna zaščita na strojih lahko doseže samo takrat, če se delavec nauči in navadi na varen način dela t. j., ko se prepriča, da mu je varnost pri delu brezpogojno potrebna. K. J.

Nič lep pogled. Kdaj bo boljše?

Sodeluj v Tekstilcu!

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kljub temu poročilo bi morala komercialni sektor in tehnični sektor poiskati boljše rešitve takoj, saj nam takšno poslovanje veča zaloge gotovih izdelkov, odvraca kupce in meče iz ravnotežja proizvodni plan.

— **Zaloge surovega biaga.** Očitno je, da imamo velike zaloge nedovršene proizvodnje, zaradi česar raste pritisk, naj se proda surovo blago. Ta pojav je kočljiv, ker povzroča težave plemenitilnicama, ki ne moreta dosegati zadostne mase za osebne dohodke svojih zaposlenih. Prav bi bilo, da bi komercialna služba ta problem vsaj delno zmanjšala z ustreznimi dispozicijami za plemenitene izdelke.

Naj na kraju te točke še povem, da je CDS sprejel naslednji sklep: v prihodnje morajo biti poročila o proizvodnji in problemih bolj konkretna in popolna, se pravi: poleg naštetih problemov, naj vsebujejo tudi vzroke, razloge in možne rešitve problemov.

Tak sklep je bil potreben zato, da bi člani CDS dobili že pred sejo (na osnovi gradiva!) vpogled v proizvodno problematiko. Tako vodo odpadla nepotrebna vprašanja in pojasnjevanje (izguba časa!), na osnovi predlogov za rešitev pa bo CDS lahko hitro sprejemal sklepe za ukrepe.

Ad 4)

Poslovnega poročila za prvo polletje ne moremo objaviti v celoti, ker je preobsežno, določeni podatki pa spadajo tudi v okvir poslovne tajne. Da pa bi člani kolektiva vseeno vsaj v grobem dobili vpogled v poslovanje v tem obdobju, objavljamo nekaj izvodov iz tega poročila in del razprave s seje.

IZVRŠITEV PROIZVOD. PLANA PO KOLIČINI IN VREDNOSTI

(Vsi podatki so objavljeni v odstotkih. Podatki v oklepajih pomenijo izvršitev po vrednosti!)

Mikana preja 97,3 (96,3). Česana preja 110,3 (109,4). Sintetična preja 101,9 (92,9). Skupno preja 99,6 (99,4).

Tkanine 102,0 (97,7).

VREDNOSTNA PRIMERJAVA PROIZVODNJE (1. polletje 1968/69)

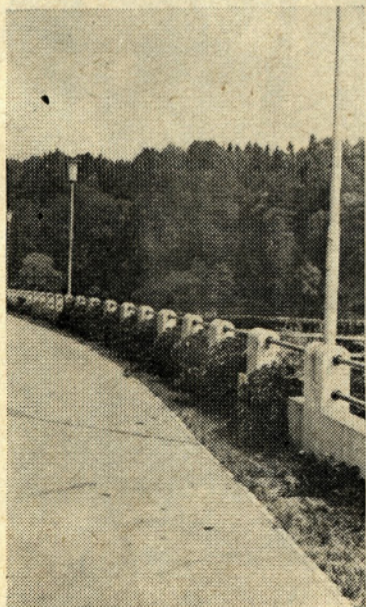
(Primerjava med obema polletjema je izražena v odstotkih!)

Mikana preja 96,3; česana preja 96,2; sintetična preja 2.468,3. Tkanine 108,5.

PROIZVODNJA TKANIN PO SUROVINSKI SESTAVI

(Primerjava 1968/69 v odstotkih!). Bombažne tkanine iz mikane preje (tekoči metri) — 112,3. Bombažne tkanine iz česane preje — 108,5.

Stanične tkanine — 146,2. Polinozične tkanine — 73,0. Sintetične tkanine — 58,9.

Okrasno grmičevje vzdolž ograje

KVALITETA IZDELKOV

V prvem polletju 1969 je bilo narejenih 89,4 % izdelkov I. kvalitete, medtem ko je bilo v lanskem prvem polletju narejenih 90,4 % teh izdelkov. Letos smo proizvedli 6,9 % tkanin s popustom, lani pa samo 6,0 %.

DELOVNA STORILNOST

Analiza delovne storilnosti nam kaže dvig storilnosti za 6,6 odstotka (računano na osnovi vrednosti proizvodnje po PLC na izvršeno efektivno uro), in povečano storilnost za 6,4 % (računano na osnovi vrednosti proizvodnje po PLC na povprečno zaposlenega!).

PLANIRANA IN DEJANSKA ZAPOSILITEV

Planirano število zaposlenih — 3136, povprečno število zaposlenih po spisku — 3148, doseganje plana — 100,4 %, povprečno število zaposlenih po plačanih urah — 3006, povprečno število zaposlenih dejansko na delu — 2888.

FLUKTUACIJA

Število zaposlenih na začetku leta 3146, med letom jih je vstopilo — 131, izstopilo — 168, zaposlenim koncem polletja — 3127.

VZROKI PREKINITEV DELOVNEGA RAZMERJA

(Navajamo podatke za leto 1969 in 1968 — v oklepaju!).

Lastna odpoved — 9 (6), redna odpoved s strani podjetja — (1), sporazumna razveza — 48 (31), poizkusni rok in pogodbe — 15 (9), odsluženje kadrovskega roka — 23 (23), upokojitve — 26 (24), samovoljna zapustitev podjetja — 32 (17), disciplinski odpust — 5 (2), ostalo — 10 (10).

ZALOGE — KOLIČINSKO IN VREDNOSTNO

(Podatki so v odstotkih in izražajo primerjavo med stanji začetkom letošnjega leta in 31. julijem 1969).

KOLIČINSKO:
Surovo blago v manipulaciji tm — 88,6.
Gotovo blago v skladišču — 117,9.

VREDNOSTNO:
Surovine in material — 110,7.
Nedovršena proizvodnja — 111,4
Gotovi izdelki — 114,8.
Iz poročila dalje sledi, da smo poslovali rentabilno in ekonomično, da se je tudi storilnost dvignila za 7,7 %.

Nasproti lanskemu letu so se povečale terjatve do kupcev (v primerjavi z istim obdobjem lani, medtem ko so se naše obveznosti do dobaviteljev znižale).

FINANČNI REZULTAT

(Podatki v odstotkih prikazujejo primerjavo obeh polletij 1968 in 1969, oziroma povečanje-zmanjšanje).

RAZDELITEV CELOTNEGA DOHODKA
Materialni stroški — 107,9.
Skupni stroški — 106,9.
Doseženi dohodek — 108,0.
Celotni dohodek — 107,2.

RAZDELITEV DOSEŽENEGA DOHODKA
Pogodbene obveznosti — 96,3
Zakonske obveznosti — 95,0.
Pokritje osebnih doh. — 108,9.
Ostanek dohodka — 190,3.
Doseženi dohodek — 108,0.
Ostanek dohodka znaša 113 milijonov starih dinarjev, vendar je treba povedati, da smo za tekoče stroške skupne porabe v prvem polletju že porabili 66 milijonov dinarjev.

Ostvarjeni finančni rezultat v letošnjem prvem polletju ni razveseljiv, ker je komaj še zadosten za pokritje pozitivne delitve, čeprav smo doseženi dohodek povečali za okoli 8 %, čeprav smo popravili poslovanje in gospodarjenje v podjetju.

Ad 9)

Stanovanjska komisija je za CDS pripravila **PRIORITETNO**

LISTO za odkup in delitev razpoložljivih stanovanj za leto 1969/70. CDS je listo potrdil, upošteva dve spremembi:

1. Iz objavljene liste se zadnji kandidat za dvojnopolobno stanovanje prenese na naslednjo listo, ker je CDS odobril, da se eno dvojnopolobno stanovanje na razpoložljivo podjetju konfekcije Triglav.

2. Kot 16. kandidata za garsonjero se vnese inž. Meta Bradan, ki tako pride na vrsto za odkup garsonjere že sedaj, če bi kateri izmed 15 kandidatov odstopil (ne bi plačal obveznega prispevka!).

V nadaljevanju tega prispevka objavljamo v celoti pojasnilo komisije k predlogu prioritete liste, prošnje in pritožbe, ki so jih oddali člani glede na ta predlog in končno še pogoje za odkup stanovanj oziroma za dodelitev posojil za odkup novih stanovanj.

G. P.

Delitev malice v vzdrževalnem obratu

Pojasnila k predlogu prioritete liste za odkup in delitev stanovanj za leto 1969/70

Stanovanjska komisija podjetja je na osnovi določil Pravilnika o dodelitvi stanovanj in posojil, ocenila stanovanjske razmere posameznega prosilca za odkup stanovanja in dodelitev stanovanja socialno ogroženim prosilcem. Pri ocenjevanju stanovanjskih razmer in razvrstitvi prosilcev je komisija upoštevala samo prošnje tistih prosilcev, ki so bile vložene do 31. 5. 1969. Po določilih pravilnika komisija ni upoštevala tistih prošenj oziroma prosilcev, ki še nimajo 3-letne zaposlitve v našem podjetju. Te prošnje in prošnje, ki so prispele od 1. 6. 1969 dalje, ostanejo še nadalje v evidenci prosilcev za stanovanje in se bodo upoštevale pri prihodnjem odkupu ali dodelitvi stanovanj.

Komisija je razdelila vse upoštene prosilce po kategorijah stanovanj, t. j. za garsonjere, za enosobna in dvosobna stanovanja. Pri razvrstitvi v kategorije stanovanj je komisija upoštevala številčno stanje družine posameznega prosilca.

V posamezno kategorijo stanovanja so se prosilci razvrstili po vrstnem redu z ozirom na število točk, ki jih je prejel prosilec za obstoječe stanovanjske razmere in druge pogoje po določilih pravilnika. Tisti, ki je prejel najvišje število točk se je razvrstil na prvo mesto, tisti z najnižjim številom točk pa na zadnje mesto. Če imata dva ali več prosilcev v isti kategoriji enako število točk, se do-

tične prosilce razvrsti po vrstnem redu po letih zaposlitve v podjetju.

V kolikor prosilec v posamezni kategoriji za odkup stanovanja z ozirom na vrstni red in možnost odkupa nima finančnih sredstev (15 % predplačila od vrednosti stanovanja) ali pa sploh neče odkupiti stanovanja, se daje možnost odkupa naslednjemu prosilcu po vrstnem redu.

Prioritetna lista je bila objavljena na oglasnih deskah podjetja od 27. 6. do 9. 7. 1969. V tem času so imeli prosilci možnost pritožbe glede na razvrstitev v kategorijo in na vrstni red. Prejeli smo 8 prošenj in pritožb, od katerih jih je komisija 5 ugodno rešila, 3 pa zavrnila.

Prošnje in pritožbe, ki jih je komisija obravnavala

1. Sitar Marija ni vložila pismene prošnje, ampak se je osebno zglasila in prosila, da bi ji popravili točkovanje, ker se ji je družina povečala za enega člana. Komisija je njeno prošnjo ugodno rešila.

2. Tomat Franc je vložil prošnjo za kredit v višini 20.000.— ND, ker ima sedaj že gradbeno dovoljenje za adaptacijo stanovanja. V kolikor dobi kredit umakne prošnjo za stanovanje. Komisija je njegovo prošnjo ugodno rešila in sprejela sklep, da se ga upošteva pri delitvi kredita.

3. Jereb Karla je prosila za spremembo kategorije z enosobnega na dvosobno stanovanje, ker bo pri njima živela tudi tačča. Komisija je njeno prošnjo ugodno rešila.

4. Omejc Alojz prosi za spremembo kategorije z enosobnega na dvosobno stanovanje. Komisija je njegovo prošnjo ugodno rešila.

5. Trstenjak Nežka stanuje v stanovanju, last podjetja. Pri točkovanju je izjavila, da bosta zidala hišo. Naslednji dan po objavi prioritete liste je vložila prošnjo, da se jo upošteva pri odkupu stanovanja, ker imata premalo sredstev za gradnjo hiše. Ker ima stanovanje, last podjetja, je komisija njeno prošnjo ugodno rešila. Njeno stanovanje dobi Bečan Ivanka, zelo težek socialni primer.

6. Cvirn Štefka in Vinko sta vložila prošnjo za odkup dne 1. 7. 1969. Ker je komisija upoštevala samo tiste prošnje, ki so bile vložene do 30. maja, ni mogla njuno prošnjo upoštevati, zato jo je zavrnila.

7. Komič Enam se pritožuje zoper ocenitev, češ da je komisija točkovala v njegovi odsotnosti. Ob priliki točkovanja je bila prisotna njegova žena. Ker v pritožbi ne navaja, kaj je komisija nepravilno točkovala, je komisija pritožbo zavrnila kot neutemeljeno.

8. Petek Sonja ima vloženo prošnjo za stanovanje v Iskri in pri nas. Njen mož v Iskri že vplačuje obrok za odkup stanovanja. Vložila je prošnjo pri nas za dodelitev kredita v višini 18.000 ND. Kre-

dit bi porabila kot predplačilo za odkup stanovanja v Iskri. Komisija jo je črtala iz prioritete liste, njeno prošnjo za kredit pa bo obravnavala kot vse ostale pri delitvi kredita.

Pogoji za odkup stanovanja oz. dodelitev posojila za odkup novih stanovanj

Poleg splošnih določil bo kreditna pogodba vsebovala še pogoje, ki jih določa Pravilnik o dodelitvi stanovanj in posojil od 15. do 19. člena:

1. Pred vselitvijo bo moral delavec, ki ima po vrstnem redu možnost odkupa stanovanja, plačati 15 % sredstev od vrednosti stanovanja, za ostali znesek pa bo dobil posojilo od podjetja in banke;

2. Kredit, ki ga bo dobil, bo moral vračati v mesečnih obrokih. Višina mesečnega obroka je odvisna od višine denarnega posojila, vendar je mesečni obrok najmanj 200.— N din. Najdaljši rok za vrnitev celotnega posojila pa je 33 let.

3. Letna obrestna mera je 2 %.

4. Vračanje posojila se prične prvi mesec po vselitvi.

5. Če delavcu, kateremu je podjetje z dodelitvijo posojila omogočilo odkup stanovanja, preneha delovno razmerje:

- po lastni volji,
- zaradi izključitve iz podjetja,
- po samem zakonu zaradi kaznivih dejanj,
- zaradi samovoljne prekinitve delovnega razmerja,
- odpovedi delovnega razmerja zaradi nezadovoljivega dela,
- če se po preteku časa, ko delovno razmerje po določilih pravilnika o delovnih razmerjih miruje, delavec pa se ne vrne na delo v podjetje

mora delavec še neplačano posojilo v celoti z 2 % obrestno mero vrniti v roku 1 meseca od dneva prekinitve delovnega razmerja. Če delavec v zgoraj navedenem roku ne vrne posojila v celoti, se mu za nevrnjeno posojilo zaračunava 8 % obresti.

6. Delavcu, kateremu preneha delovno razmerje zaradi starostne ali invalidske upokojitve, odpovedi zaradi zmanjšanja proizvodnje ali ukinitve delovnega mesta, ali za čas mirovanja delovnega razmerja zaradi opravljanja javnih funkcij oz. odslužitve vojaškega roka, ostanek rok vračanja posojila in višina obresti nespremenjena.

7. Dokler dodeljeno posojilo še ni v celoti odplačano, delavec pa stanovanje želi odprodati, si podjetje pridržuje predkupno pravico po takratni tržni ceni, zmanjšano za amortizacijo. V kolikor podjetje zavrne to pravico, lahko delavec proda stanovanje katerikoli drugi osebi, posojilo pa mora v celoti vrniti v roku enega meseca.

Kakšen je naš izvoz? Napak je — izvažati za vsako ceno!

V LETU 1968 SMO, OB POVEČANEM IZVOZU, ZARADI NEGATIVNE RAZLIKE MED NOTRANJO TRŽNO CENO IN DOSEŽNO IZVOZNO CENO IZGUBILI 9,4 MILIJONA NOVIH DINARJEV. Kaj predstavlja tolikšna izguba za naše podjetje v teh težkih časih, pač ni treba posebej razlagati. Nujno pa je, da pomislimo in preverimo, če je bil tolikšen izvoz resnično potreben in koliko smo se pri tem izvozu potrudili, da bi dosegli čim manjšo izgubo.

Naš izvoz bi lahko delili na dve izraziti obdobji. V prvem obdobju smo izvažali na lastno pobudo, pač zato, da smo si razširjali trg in hkrati ustvarili devize za nabavo strojev in surovin. Ker izvoz ni bil diktiran, smo izvažali ekonomično, se pravi toliko, kolikor smo nastalo izgubo lahko uspešno pokrili z višjo realizacijo prodaje na domačem tržišču.

V drugem obdobju izvoza je postal le-ta obveznost. Z izvozom smo morali (in še moramo!) ustvariti toliko deviz, da smo z njimi pokrili določen % potrebnih deviz za uvoz surovin in reprodukcijskega materiala. Tako je bil tu odst. lani kar 55. Povedati moram, da se je ta odstotek vsako leto večal, kar je predstavljalo za podjetje vedno večjo obremenitev in izgubo.

Kot rečeno, se nismo branili izvažati, dokler smo bili sposobni pokrivati izvozne izgube z višjo realizacijo prodaje na domačem trgu. Vseskozi se namreč zavedamo, da se moramo vključiti v mednarodni promet tudi s tekstilom, ker bomo — posebno v prihodnje — le tako zajamčili tekoče in polno delovanje vseh naših proizvodnih kapacitet.

Prav zaradi tega momenta smo v preteklih letih dali izvozu prednost pred domačim tržiščem, da bi nekako zadostili inozemskim kupcem v pogledu kvalitete, količin in rokov. Zaradi te prednosti smo bili manj uspešni in dosledni nasproti zahtevam domačih kupcev, ker se nam danes že močno maščuje.

Težave s prodajo na domačem trgu so se pričele pred nekaj leti, ko so naši trgovci začeli uvažati velike količine tekstilnih izdelkov. Med temi izdelki so mnogi identični tudi izdelkom našega podjetja. Zaradi velikih ugodnosti so običajno ti uvoženi izdelki cenejši od naših, kar seveda zmanjšuje možnost večje prodaje naših izdelkov na domačem trgu. Resnica je, da naša prodaja od takrat naprej upada. Da bi lahko vsaj deloma normalno proizvajali, smo prisiljeni na eni strani izvažati z veliko izgubo, na drugi strani pa moramo dati tudi domačim trgovcem velike ugodnosti (popuste) in večmesečne plačilne ugodnosti, kar predstavlja zopet večjo ali manjšo izgubo za podjetje. Pri vsem tem popuščanju in kljub vsem ugodnostim pa so še vedno potrebni stalni plačilni opomini (celo tožbe), ker trgovci ne plačajo svojih obveznosti. Vse to nam seveda onemogoča normalno finančno poslovanje z lastnimi sredstvi. Zato smo prisiljeni najemati kratkoročne kredite za občasna obratna sredstva, katerih seveda ne dobimo zastonj.

Prišli smo torej tako daleč, ko z doseženo višino realizacije na domačem trgu ne moremo več pokrivati stroškov poslovanja in izgube zaradi izvoza, kar pomeni, da je postal naš izvoz neekonomičen, pravo breme za podjetje. Kljub vsemu pa je jasno, da moramo in bomo morali izvažati, če hočemo obstajati vnaprej.

Prav zaradi tega je postalo nujno vprašanje: **Kaj vse smo storili, da bi bila izvozna izguba čim manjša?**

Če vzamemo za primer izvoz v letu 1968 kažejo podatki, da smo prodali skupno 16 milijonov tkanin, od tega 5 milijonov surovin, 1,6 milijona beljenih, 1,8 milijona barvanih, 7,1 milijona tiskanih in 0,5 milijona pisanotkanih tkanin.

Logično je, da je izguba že pri naštetih vrstah tkanin različna (večja ali manjša pri metru) in logično je dalje, da je ta izguba različna tudi pri različnih artiklih, tiskanih in tkanih izdelkov. Važno je torej naslednje vprašanje:

Ali smo pri določanju tega izvoza gledali samo na količinski izvoz, s katerim smo izpolnili obveznosti po devizah za uvoz surovin, ali pa smo pri tem izbrali tak izvozni asortiment, ki je bil izmed možnih najbolj rentabilen, se pravi, ki je zmanjšal izvozno izgubo na minimum?

Če kot laik gledam prej našete vrste blaga, potem se mi vsiljuje prepričanje, da smo šli zgolj za količinskim doseganjem izvoznega plana. Takšna pot je razumljivo napačna. Zavedati se namreč moramo, da nam ne sme biti vseeno, za kakšno ceno izvažamo, čeprav smo prisiljeni izvažati. Z nekoliko več dela in premisleka bi brez dvoma lahko tudi pri izvozu prihranili marsikak dinar. Potrebno bo seveda določiti ustrezen asortiment izvoznih izdelkov, ki nam bo prinesel oziroma pokrival vsaj stroške materiala in plač.

Odgovor na članek »Je res, da ni vse zlato, kar se sveti?«

V zadnji številki Tekstilca je urednik časopisa napisal članek pod naslovom »Je res da ni vse zlato, kar se sveti?« Članek obravnava stališča dveh skupin delavcev o razmerah v počitniškem domu v Novigradu. Prva skupina delavcev kritizira postrežbo v domu, toži, da je hrana slaba in da jo je premalo, da je v domu ponoči tak hrup, da človek ne more spati itd. Nasprotno pa druga skupina izjavlja, da je hrana v redu, kadar so izmene ali prazniki je treba zaradi večjega števila gostov res nekoliko dalj čakati na kosilo, toda to ni tako hudo, moti pa jih rop avtomobilov ponoči.

V odgovor na omenjene obtožbe samo nekaj podatkov, ki vplivajo na poslovanje naše počitniške skupnosti.

Počitniška skupnost ima status posebne storitvene enote s samostojnim obračunom. To med drugim pomeni, da mora počitniška skupnost odvajati družbi vse prispevke kot vsaka druga gospodarska organizacija. Ko smo spomlad izdelali ekonomsko kalkulacijo za dnevno bivanje v Novigradu, je znašal penzion 27 N din na dan. S to ceno bi lahko krili vse stroške poslovanja počitniške skupnosti.

Zaradi težke finančne situacije v podjetju in zaradi nizkih osebnih dohodkov članov kolektiva, je uprava podjetja predlagala upravnemu odboru PS, da se cene za člane kolektiva bistveno ne povečajo. Obenem pa nam je bilo sporočeno, da mora dom poslovati brez izgube, ker podjetje nima sredstev, da bi lahko krilo eventualen primanjkljaj. Uprava počitniške skupnosti in upravni odbor sta tako stala pred težko preizkušnjo. Dnevni penzion je bil za člane kolektiva potrjen s strani CDS: v glavni sezoni 21 N din, v pred in po sezoni pa 16 N din. To pomeni, da je bil penzion v glavni sezoni za 6 N din manjši od ekonomske cene, v pred in po sezoni pa celo za 11 N din od ekonomske cene. Zaradi take situacije je upravni odbor sklenil, da imajo prednost pri letovanju v Novigradu člani kolektiva, vse proste kapacitete pa je treba oddati drugim gostom po znatno višjih cenah, kot so določene za člane kolektiva. Edino na ta način bo možno pokriti razliko, ki je nastala zaradi nizkih penzionov članov kolektiva.

Mislím, da sem s tem odgovoril tistim članom kolektiva, ki se pritožujejo, da je v domu prevelika gneča, da je dom namenjen prven-

stveno članom kolektiva in da s takim načinom poslovanja hočemo ustvarjati dobiček. Če bi bila cena za člane kolektiva 27 N din na dan oz. če bi podjetje pokrilo nekaj milijonsko izgubo, ki bi nastala v primeru letovanja samo naših delavcev po znižani ceni, potem v Novigradu ne bi bilo nobene gneče. S tem bi najbolj ustregli ravno personalu v Novigradu, ki mu ne bi bilo treba vstajati ob 5. uri zjutraj in hoditi spat ob 22. uri zvečer. Končno bi s tem ustregli tudi upravi počitniške skupnosti, saj bi imeli v tem primeru še enkrat manj dela. Posledice take politike bi po mojem občutil samo delavec, ki bi moral za letovanje plačati 27 N din na dan. S tako stopno ceno kot jo imamo sedaj, smo dosegli, da bo letos letoval v Novigradu vsak 3. član kolektiva s svojo družino. To pa je končno tudi naš cilj, da omogočimo letovanje po nizkih cenah čimvečjemu številu delavcev.

Drug problem, ki pa je vsako leto bolj pereč, je izbira personala za počitniški dom v Novigradu. V prejšnjih letih so večino personala sestavljale delavke iz našega podjetja. To je bila velika prednost, saj smo vedeli kakšne

(Dalje na 5. strani)

Tkanine iz steklenih vlaken za dekorativno blago

Steklo je ena izmed najuspešnejših iznajdb človeka in je najstarejša umetno pridobljena snov, ki jo poznamo. Že v 4. tisočletju pred našim štetjem so steklo poznali Egipčani in od takrat je tudi v bodočnosti najtesneje povezano z nadaljnjim razvojem kulture in civilizacije.

Potrošnja stekla narašča od leta do leta, človek ga uporablja vedno več na vseh področjih ustvarjanja. Steklo je eno izmed izvrstnih snovi za umetniško in obrtniško oblikovanje ter eno izmed najboljših in najvarnejših gradbenih materialov v sodobni arhitekturi. Steklo je tudi nepogrešljiva in najvažnejša surovina za priprave, ki nam omogočajo največja odkritja v znanstvenem raziskovanju na našem svetu. Brez stekla bi komaj poznali mikro in makrokosmos. Ne samo pogled skozi steklene leče optičnih instrumentov, ampak tudi pogled skozi vsako okno je pogled skozi steklo. Kolikokrat torej gledamo skozi steklo?

Rimljani so bili verjetno prvi, ki so vstavili steklo v okno. Šele takrat je postalo okno za stanovanje tako pomembno in prijetno, ker nas ščiti in obenem povezuje z zunanjim svetom.

Kratko sem omenil uporabnost stekla in nas zato verjetno ne bo presenetilo, če se nam steklo predstavlja tudi kot tkanina. Iz taljenega stekla namreč lahko izvlečemo izredno tanka vlakna.

Industrijska izdelava steklenih vlaken je pričelo med prvo svetovno vojno, posebno v Nemčiji, kjer ni bilo naravnih vlaken. Takratne izkušnje pri izdelavi steklenih vlaken so pokazale, da so steklena vlakna absolutno enakomerna in upogljiva. To je bila osnova, da tkanine iz steklenih vlaken danes že uporabljajo kot zavese. Upogljivost dosežejo s tem, da izdelajo zelo tanka vlakna, ki imajo debelino 3 do 7 mikronov (1 mikron = 1/1000 mm) ter so tanjša kot svilene niti ali pajčevina. Iz enega kilograma taljenega stekla izvlečejo 5 tisoč km tenko nit. Sukanec iz steklenih vlaken, debel kot navadna šivalna nit, vsebuje okoli 600 steklenih vlaken.

Surovine za steklo (pesek, soda, apnenec i. dr.) odtehtajo na specialnih tehtnicah z daljinskim opravljanjem in jih preko cevovodov transportirajo v velike mešalnike, od tam pa po temeljitem mešanju naprej v topilne peči za steklo. Elektronske naprave krmarijo pravilno polnjenje talilnih peči in odtok taljenega stekla pri temperaturi 1.700° C.

Taljeno steklo stiskajo skozi šobe iz platine. Zaradi lastne teže se stekleni fini curek raztegne, v vodi ohladi in strdi. Ena šoba proizvaja v eni uri okrog 220 km dolgo fino vlakno. Več vlaken — filamentov — navijejo na navitke, ki jih na sukalnem stroju sesukajo in dobijo stekleno prejo različnih debelin. Ponovno previta na velikih navitkih ali celo na osnovnih valjih dostavijo stekleno prejo v tkalnico. Ker je surova tkanina iz steklenih vlaken trda, sledi t. zv. koronizacija, in sicer teče tu tkanina mimo plamena, ki jo ogreje na 700° C. Potem sledi barvanje.

Steklene tkanine so negorljive, lahko se jih čisti in ni jih treba likati ali razpenjati, ker ne spremenijo oblike. Kot zavese ne rumenijo pri najmočnejši sončni svetlobi. Tudi gostotkane zavese iz steklenih vlaken so prozorne. Svetloba skozi nje je enakomerna in prijetna. Steklena zavese varujejo pred veliko toploto in mrazom. Ker niso elektrostatične (se ne nabijejo z elektriko) ne navlečejo prahu in ostanje zato dalj časa čiste.

Navedene lastnosti so prav idealne za zavese. Zato je v ZDA potrošnja zavese iz steklenih vlaken že dosegla 1/3 vseh dekorativnih tkanin in še stalno narašča. Pred dvema leti je bila potrošnja teh tkanin komaj 1/5 potrošnje dekorativnega blaga.

Tkanine iz steklenih vlaken uporabljajo povsod tam, kjer so njene tipične lastnosti zaželenje in potrebne. Kot zavese v stanovanjskih prostorih so steklene tkanine priljubljene zato, ker gospodinja nima z njimi mnogo dela. Pranje je le redko potrebno in izredno lahko, ostanje vedno bele in po čiščenju ne spreminjajo dolžine ali širine.

Ne samo na oknih, temveč tudi kot viseče ali ločilne zavese v stanovanjskih prostorih uporabljajo barvaste steklene tkanine. Z njimi zelo prijetno in odgovarjajoče predelimo prostor, hkrati pa so te zavese tudi toplotni in zvočni izolator.

M. S.

Sodeluj v Tekstilcu!

Zasilni parkirni prostor v obratu II. Člani želijo primernejšega!

Odgovor na članek »Je res, da ni vse zlato, kar se sveti?«

(Nadaljevanje s 4. strani)

Ljudi smo izbrali. Tudi delovna disciplina je bila boljša, ker so delavke vedele, da se bodo po končani sezoni zopet vrstile v podjetje. Poleg tega smo imeli 4 leta odlično kuharico, ki letos zaradi osebnih razlogov in kljub prigrvarjanju ni več hotela v Novigrad. Tako smo se znašli pred dejstvom, da bo letos razen upravnikova ves personal nov. Najbolj nas je skrbelo, kje dobiti dobro glavno kuharico. Vpraševal sem po gostinskih šolah in hotelih, vendar nikjer ni bilo na razpolago kuharice, ki bi se za določen čas zaposlila v Novigradu. Preostalo nam ni nič drugega, kot z oglasom v »Delu« iskat primerno kuharico. Na razpis se je prijavilo nekaj kuharic, vendar večina ni imela potrebnih kvalifikacij, oziroma ni bila zaradi vrste drugih razlogov primerna za naš dom. Končno smo se odločili za starejšo kuharico iz Trbovelj, ki je imela še najboljša priporočila. Za pomočnico smo izbrali mlado kuharico, ki je imela od vseh najvišjo kvalifikacijo, vendar še premalo organizacijskih izkušenj za samostojno vodenje tako velike kuhinje.

Ob otvoritvi sezone 1. maja pa smo ugotovili, da glavna kuharica ne bo kos tako velikemu številu gostov, pa tudi kuhinja je bila za njeno znanje preveč moderno opremljena. Ker se je sezona že začela, je upravni odbor PS odločil, da pomočnico glavne kuharice imenuje za glavno kuharico.

Niž manjše težave nismo imeli z ostalim personalom. Zavode za zaposlovanje iz Kranja, Radovljice in Skofje Loke smo zaprosili, naj nam pošljejo nekaj žensk, ki bi bile pripravljene delati v Novigradu. Na žalost pa večina zaradi svojih moralnih kvalitet in delovnih navad ni bila primerna za naš dom. Končno nam je uspelo dobiti odlično točajko, servirke smo izbrali med študentkami, za pomočnice v kuhinji pa smo končno tudi dobili primerne ženske. Kljub temu, da so bile vse delavke pred nastopom službe do podrobnosti poučene o delovnem času, delovnih pogojih, disciplini itd., smo morali zaradi slabe discipline do sedaj zamenjati že tri ženske. Kako to vpliva na pravilen potek poslovanja počitniškega doma, vedo samo tisti, ki imajo na skrbi poslovanje doma.

Omenjene težave s personalom pa ne občutijo gostje našega doma. Mnoge smo vprašali, če so s hrano in postrežbo v domu zadovoljni in skoraj vsi so dejali, da je vse v najlepšem redu. Servirkam smo tudi naročili, da morajo prinesiti tistim, ki imajo hrane premalo, dodaten obrok, samo da ne bo kdo rekel, da je lačen. Da

imajo ljudje hrane dovolj in še preveč se lepo vidi v zabojih za odpadke. V njih najdete kruh, pa tudi šunko in ogrsko salamo. Vse to mečejo ljudje stran! Servirke pravijo, da naletijo tudi na primere, ko gost enkrat ugrizne pečivo, potem pa ga pusti na krožniku.

Med člani kolektiva pa so posamezniki, ki namerno, toda ne vem zakaj, širijo govore, da je letos v Novigradu vse narobe. Ravno letos smo imeli nekaj primerov, da so odrasli ljudje vzeli bloke za polovični obrok, potem pa so se pritoževali, da so lačni. Zanimivo je, da kritizirajo tudi tisti delavci, ki letos sploh še niso bili v Novigradu. Letos smo tudi prekinili s prakso, da se dovoljuje nositi zajtrk v hišice. Menim, da je ta ukrep pravilen, nekateri pa so se zaradi tega čutili užaljene. Letos je personal nov in ne pozna nobenih »boljših« gostov kot je bilo to v preteklih letih. Ti gostje se seveda letos čutijo prikrajšane, zato sedaj dom po njihovem ne posluje v redu.

Popolnoma pa se strinjam s pripombami članov kolektiva, da ponoči zaradi vžiganja avtomobilov ni miru. V prihodnjem letu bo treba razmisliti o parkirnem prostoru, ki bi bil pred vhodom v dom, ali pa bo treba zapirati »rampo« ob 24. uri. Res je tudi, da je ob praznikih 4. in 22. julija prišlo v naš dom toliko ljudi, da je bilo preko 450 obrokov kosil in večerij. Kuhinja tako kapaciteto prenese, jedilnica pa ima samo 160 sedežev, zato so morali gostje jesti v treh izmenah. Večina ljudi je to sprejela z razumevanjem, nekateri pa so iz tega naredili tak problem, kot da smo s tem v Novigradu naredili najhujši prekršek. Že uvodoma sem poudaril, da mi lahko sprejmemo samo toliko ljudi, kot je ležišč v domu, samo v tem primeru bo cena penziona precej višja.

Za zaključek bi rad v ilustracijo napisal primer, ki se je v juliju dogodil v našem domu.

Na dopust v Novigrad je prišla družina, ki je zaposlena v podjetju Svilanit Kamnik. To podjetje ima na našem zemljišču nekaj svojih hišic. Ko je omenjena družina prišla v pisarno, je tov. Aljančič rekla, da bodo jedli v sosednjem domu, ker so izvedeli, da je letos pri nas slaba hrana. Po dve dnevih pa so zopet prišli k upravniku in naročili hrano za 3 dni v našem domu. Po treh dneh so hrano podaljšali do konca dopusta. Ko so odhajali domov, sem bil ravno v Novigradu in ko mi je tov. Aljančič povedal to zgodbo, sem jih vprašal, če so bili pri nas zadovoljni s hrano in postrežbo. Odgovorili so mi, da nimajo nobenih pripomb, samo čudili so se, zakaj nekateri ljudje širijo take

informacije, ki samo škodijo ugledu doma.

Na kraju še moje osebno mnenje o stališču urednika časopisa, naj prihodnje leto tov. Aljančič v celoti prevzame upravljanje počitniškega doma v Novigradu, potem pa bo za vsakega letovanje pravi užitek.

Tov. Aljančič že sedaj popolnoma samostojno vodi počitniški dom v Novigradu. Kot član upravnega odbora sodeluje na vseh sejah, kjer se odloča o stvareh, ki se tičejo poslovanja počitniške skupnosti. Tov. Aljančič je bil prisoten tudi na seji, ko se je sprejemal personal za Novigrad. Takrat je bila za vsako delavko, ki je bila predlagana za Novigrad, podana podrobna obrazložitev. Če se s katero ne bi strinjal, bi to lahko izjavil na seji Upravnega odbora. Tov. Aljančiču pomagamo v primeru, ko nam sporoči določen problem, ki ga v domu sam ne more rešiti ali v primeru, ko je treba urejevati določena organizacijska, pravna ali finančna vprašanja. Seveda pa mora tov. Aljančič upoštevati pravila o poslovanju počitniškega doma, ki jih je potrdil tudi centralni delavski svet podjetja. Sicer pa menim, da glede cen penzionov, težav pri izbiranju kvalitetnega personala, števila gostov, ki je letos rekordno, počitniški dom v Novigradu zelo v redu posluje in gre za požrtvovalno delo vse priznanje upravniku in ostalemu osebju. Nemogoče pa je, da pri takem navelu ne bi bilo manjših spodrsrljav, škoda je le to, da nekateri posamezniki tega nočejo ali ne morejo razumeti.

Upravnik počit. skupnosti
Dolenc Franc

Franc Pipan, delavec v kotlarni

O sejmih — in o naši udeležbi na letošnjem Gorenjskem sejmu

(Nadaljevanje s 1. strani)

spodarske organizacije (domače in tuje), da je na takem sejmu vedno zbrana komercialna in tehnična elita industrije in trgovine. Tak sestav strokovnjakov omogoča: izmenjavo mnenj in izkušenj, ugotavljanje konkurenčnosti, vpogled v sistem prodajne politike sorodnih in drugih gospodarskih organizacij. Vse to pa omogoča spoznati sodobnejše proizvodne in prodajne oblike in prijeme, ki lahko bistveno poenostavijo poslovno politiko tu in tam.

Naslednja značilnost takega sejma je stalna navzočnost izbranih kritikov, katerih mnenje močno vpliva na razpoloženje kupca. Ni dvoma, da je sodelovanje na takem razstavnem sejmu (sejem Mode v Ljubljani, Zagrebški vele-sejem itd.) pametno in koristno,

rekel bi — nujno. Pri tem bi dal večji poudarek in pomen že omenjenim pogovorom med strokovnjaki. Ta moment je namreč zelo realen barometer, katerega podatki so vedno važni in jih je treba upoštevati.

Potrošniški sejem — maloprodajni sejem — ima druge značilnosti in namene. Zaradi lokalnega značaja (prirejajo ga v manjših mestih) ni pomemben za močnejše gospodarske organizacije naše industrije, temveč bolj za trgovino in obrt.

Tak sejem ni reprezentančen (razstavnih prostorov so majhni, prenatrpani, razdrobljeni, neurejeni, nepregledni, razne panoge so razmetane po vseh prostorih itd.), estetsko ne učinkuje, obiskovalcu ne nudi vpogled v zadnje modne dosežke tehnike itd. Na takem sejmu se ne zberejo komercialni in tehnični strokovnjaki in tudi vrhunskih kritikov ni. Je pa tak sejem privlačen za tiste ljudi, ki žele kupiti predmete za vsakdanjo rabo, po znižanih cenah, na posojilo. Pri tem jih ne moti, če so predmeti malce zastareli, če njih kvaliteta ni brezhibna. Kupijo pač iz potrebe in po lastnem preudarku, največkrat brez jamstva za kvaliteto.

Iz povedanega sledi, da je tak sejem primeren in koristen za tiste gospodarske organizacije, ki jim ustreza maloprodaja (stare zaloge, neregularni izdelki!). Če tega momenta ni, potem je udeležba na takem sejmu nepotrebna, posebno še, če so razpoložljiva finančna sredstva bolj pičila.

Med take sejme lahko uvrstimo tudi vsakoletni Gorenjski sejem, ki pa se zadnja leta poizkuša dvigniti na višji nivo (blagovna menjava in udeležba zamejstva!). Če mu bo to uspelo, pa bo pokazala prihodnost.

IN SE O NAŠI UDELEŽBI

Že pri oblikah sejmov sem razložil, da bi morali našo udeležbo na GS izkoristiti za maloprodajo, ker drugih koristi od takega sej-

ma ne moremo pričakovati. Ker nismo nič prodajali, je vprašanje, če smo vloženi denar upravičeno potrošili.

IN SE O NAŠEM PAVILJONU

Naš paviljon je bil izredno lep in dinamičen. Bil je to eden najlepših paviljonov nasploh, kar jih je naše podjetje imelo na vseh sejmih. Enostaven, pregleden, brez navlake je učinkoval elegantno in privlačno. Aranžerju — Petru Zirkelbrachu, je treba dati vse priznanje.

P. G.

Cut družabnosti

— Janez, pojdi no z menoj na poskusno vožnjo z novim avtomobilom.

— Veš kaj, Tone, te bom pa raje obiskal v bolnišnici, če ti bo dolgčas.

Šofer pred sodiščem

Sodnik: »V šestih mesecih ste povožili tri pešce! To je pa že preveč.«

Obtoženec: »Koliko je pa dovoljeno?«

Važno vprašanje

— Mami, ali spadajo ušesa k obrazu ali k vratu?

— Zakaj pa to vprašuješ, sinko?

— Ker si rekla Olgi, naj mi umije obraz, ona pa mi hoče umiti tudi ušesa.

Reklama za vpis na pravno fakulteto

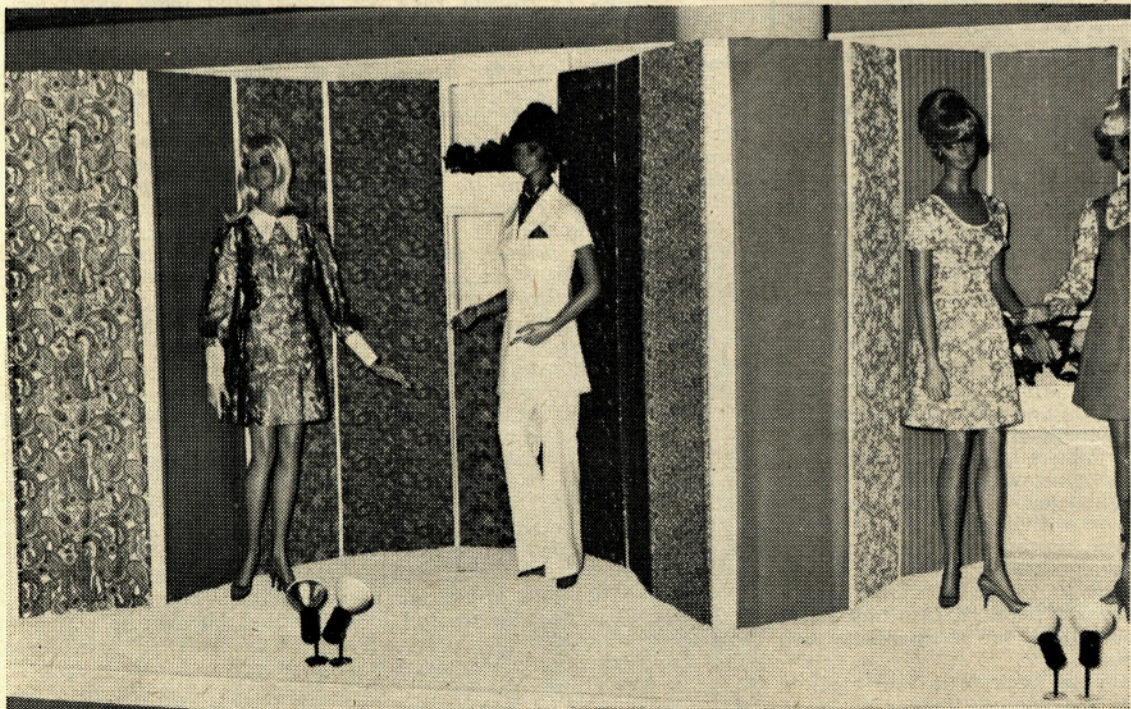
Brez pravnikov ni mogoče živeti!

Se manj pa umreti!

Lovska

— Le kako si mogel zgrešiti zajca?

— Bežal je v cik caku. Jaz sem streljal v cik, zajec pa je bil tedaj že v caku.

Se en pogled na naš paviljon

Prvič v šolo

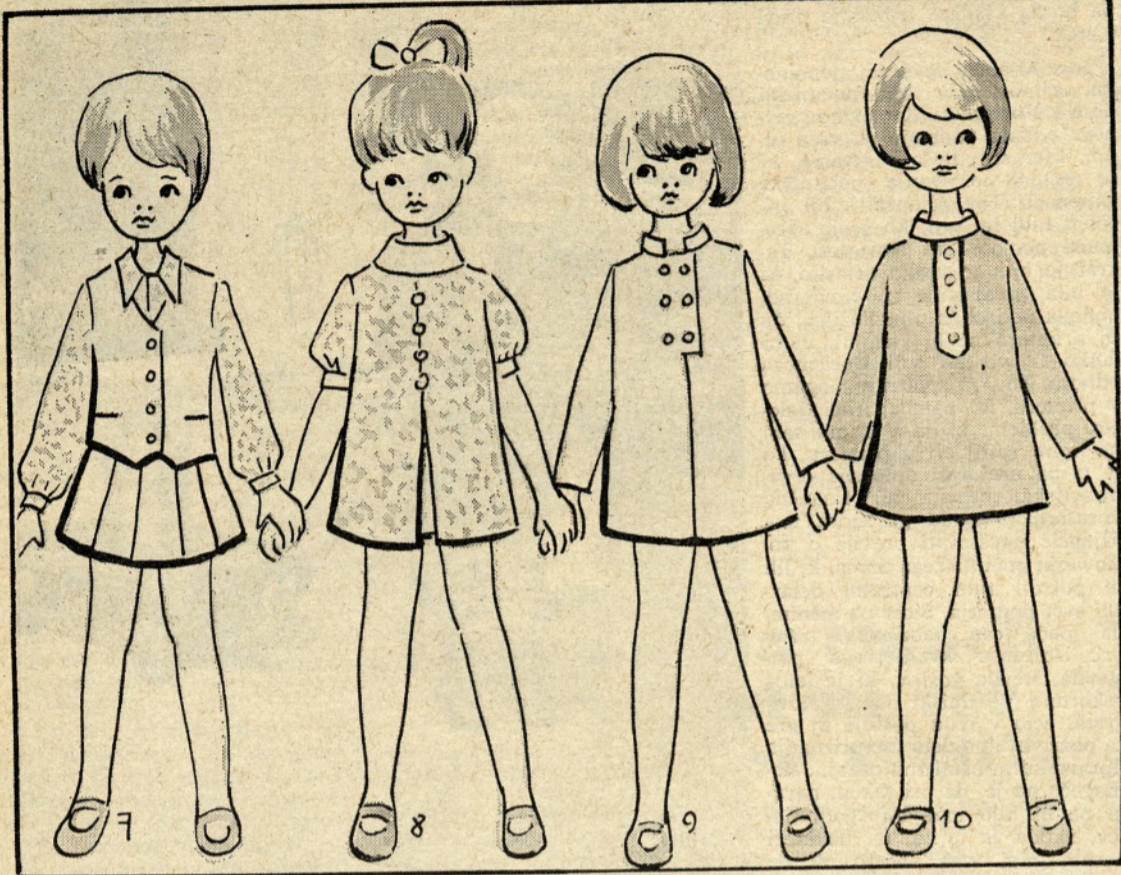
1. Iz enobarvnega blaga ukrojimo drapirano oblekico in jo poživimo z bordurico z narodnim motivom.
2. Iz velveta ali enobarvnega volnenega blaga sešijemo krilce. Spredaj naredimo luknjice in vpletimo drugobarvni trak.

3. K enobarvnim hlačkam sešijemo fantku bluzico iz rožastega blaga, popelina. Barve naj bodo močne in živahne.
4. Enobarvno oblekico živahne barve in gladkega kroja, poživimo spredaj z vezeno bordurico v 3 vrstah.

5. Za fantka sešijemo obleko iz enobarvnega blaga, žameta, velveta ipd. Obroba pri jopici naj bo iz blaga kontrastne barve.
6. Ljubka oblekica za deklico je ukrojena iz enobarvnega blaga. Ovrtnik je podaljšan in se veže

8. Oblekica je ukrojena iz potiskanega blaga. Spredaj ima gubo. Ovrtnik in obroba pri rokavih so iz belega blaga. Rokave lahko ukrojimo tudi dolge in tudi v zapetju obrobimo z belim blagom.
9. Iz enobarvnega blaga ukrojimo oblekico z nizkim stoječim

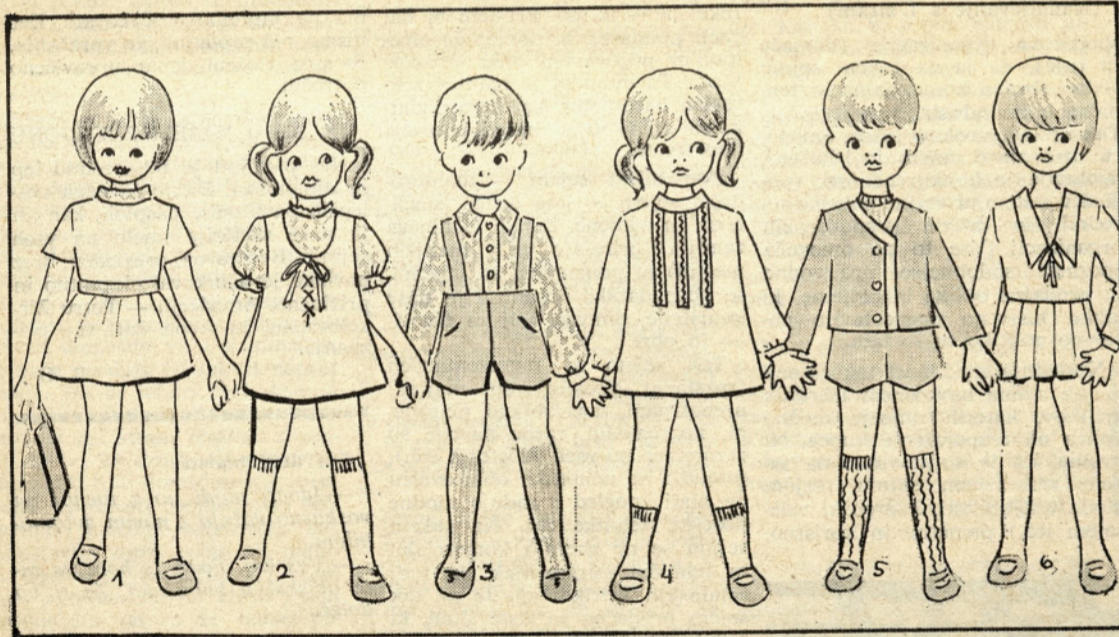
ovratnikom. Spredaj prišijemo 2 vrsti gumbov.
10. Enostavna obleka je rahlo zvončastega kroja s stoječim belim ovrtnikom in belimi gumbki. Zapenja se na hrbtu.

3. K enobarvnim hlačkam sešijemo fantku bluzico iz rožastega blaga, popelina. Barve naj bodo močne in živahne.
4. Enobarvno oblekico živahne barve in gladkega kroja, poživimo spredaj z vezeno bordurico v 3 vrstah.

s pentljo. Za ovrtnik lahko vzamemo tudi drugo barvo.
7. Za šolo je zelo praktičen komplet krila, bluze in brezrokavnika. Krilo in telovnik naj bosta iz blaga v isti barvi. Bluzico pa lahko v hladnejših dnevih zamenjamo s puloverjem.

10. Enostavna obleka je rahlo zvončastega kroja s stoječim belim ovrtnikom in belimi gumbki. Zapenja se na hrbtu.
MaK

Cigareta — ne potrebujem te!

(Nadaljevanje iz 6. številke!)

Ce bi povprašali kadilca zakaj pravzaprav kadi, bi nam rekel: »rad kadim«, ali pa »navada, kaj češ«. Le zakaj je kajenje tako močno zajelo toliko ljudi? Mladi fantje začno s kajenjem, ker hočejo posnemati starejše in mislijo, da bodo tako postali podobni njim. Toda zapomnite si eno vi nadobudni mladci: šport je tisti, ki dela iz mladeniča moža, cigareta nikoli.

Sport krepi telo in duha, cigareta pa le zavira rast mladega človeka v razvoju. Kajenje je otrokom mikavno zaradi tega, ker je prepovedano. Podoben občutek dobiš, če jo naskrivaj pokadiš, kot da bi ukradel jabolko s sosedovega vrta (ki je boljše, kakor na domačem krožniku). Mlada dekleta se hočejo pokazati svetovljanke, dame in napredna dekleta. Velikokrat nedolžni poizkusi preidejo v navado, pot iz te navade pa je zelo težka in zares bi bilo bolje nikoli poizkusiti. Starši bi morali budno paziti na to, da njihov otrok ne bi nikoli posegel po prvi cigareti.

Ce bi vedeli kaj vse vsebuje tobakov dim? Pa naštejmo nekaj njegovih sestavin: poleg nikotina, ki je najbolj strupen, je v dimu tobaka še ogljikov monoksid, hidrocianova kislina, piridin, fenoli in

aldehidi. Njegova kemična sestava je torej obsežna. Vse te sestavine vdihavate neizbežno skozi usta in nos v pljuča in po kajenju se dogajajo v organizmu čudne stvari. Spomnite se samo prve cigarete, ki ste jo pokadili še v mladeniški dobi. Kaj vas ni bolela glava, vas sililo k bruhanju (ali pa ste morda celo bruhalo), utrujeni ste bili, razbijalo vam je srce. Da organizem sprejema strupene snovi prve cigarete z burno reakcijo. Kasneje se nekako privadi, vendar mu nikoli ne prija in pokaže čez čas neke kronične znake zastrupitve. Pri kajenju se ožilje stisne, zaviralen je tudi učinek na simpatično in centralno živčevje (srca in možgan) in tako s kajenjem zavirate normalno dogajanje v organizmu. Zamislite si, da se nenadoma znajdete pred nekim nepričakovanim dogodkom, s katerimi se v življenju vsak dan srečujemo. Telo se zdrami, postanete oprezni in ostri, dihanje je pospešeno, poveča se krvni pritisk, mišice se napno. Kajenje pa vsa ta normalna dogajanja zavira, jih upočasnjuje in pomirja. Zato tudi kaditi za volanom ni priporočljivo, ker se zmanjšuje vaša aktivnost in opreznost.

Ce se pripravljate na težek izpit vam cigareta morda pomaga, ker vas pomiri. Vendar pa pretiravate s tem, da pokadite 20—30 cigaret na dan, (Dalje na zadnji strani)

Glivična obolenja kože

V tem članku bi vam nekaj povedali o najbolj razširjenih glivičnih obolenjih kože, kako gljivice pridejo na kožo zdravega človeka, kako se razvije infekcija in kako se preprečuje obolenje. Često se k zdravniku obračajo pacienti, posebno poleti, ker opažajo na koži spremembe: rdečina, luščenje, oteklino itd. Včasih je znojna površina kože med prsti pokrita z mehurčki, nohti porumenijo in se lomijo, pojavlja se srbenje. Razložili bomo, zakaj se vse to dogaja.

Ce odstranimo s pinceto kožo, pogledamo z drobnogledom, vidimo gljivice. Razne oblike takih gljivic povzročajo mnoge kožne bolezni. Ena vrsta teh gljivic napada kožo in nohte na rokah in pod pazduho, druga vrsta zopet kožo in nohte na nogi, tretja zopet druge dele telesa.

Gljivična obolenja rok in nog se redko odražajo na splošnem stanju organizma, toda včasih le zahtevajočasno izgubo delovne sposobnosti.

Povzročitelji obolenja kože in nohtov so najčehše gljivice-epidermofitoni in povzročajo bolezen, ki se imenuje epidermofitija.

Bolnika vnemirja močno srbenje, rdečina in oteklina med prsti nog, mehurčki in luščenje kože na podplatih. Nohti porumenijo in zadebelijo.

Od bolnika se lahko okuži z gljivičnim obolenjem, če se uporablja njegove čevlje, nogavice, škarje za nohte in posodo za pranje nog. Okuži se lahko tudi v kadi, bazenu, kopališču in pod tušem. Gljivice skupaj z oluščeno kožo, ki se odvaža od bolnika dospjejo na pode in klopi v kopalnicah, kjer ostanejo dolgo sposobne za življenje in ko dospjejo na kožo zdravega človeka, često povzročajo kožno obolenje.

Iz tega seveda ne sledi, da zbolí vsak človek, na čigar kožo prispejo zdražene ljuske. Tej okužbi mnogo prispeva tudi znojenje nog. Znoj napravi kožo rahlo, bolj občutljivo in spremenljivo za razvoj in razmnoževanje gljivic.

V začetku se epidermofitija razvija neopazno. Pojavlja se samo neznatno luščenje in vlaženje med prsti in človek ne pomisli takoj na bolezen. Taka oblika epidermofitije traja včasih več let, gljivice so pa že tedaj opazne pod mikroskopom.

Vendar se ta bolezen, ki se razvija skoraj neopazno, lahko pojača v vročih poletnih mesecih. Luščenje kože se pojača, koža se vname, mehurčki pokajo in postane slika slična mokremu decemu kože. Stopalo oteče, pojavlja se bolečina, včasih celo mrzlica. Taka pojačana slika bolezni se pojavlja pri nekaterih ljudeh skoro vsako leto, kadar se noge bolj znojijo. Pozimi se vnetne spremembe umirijo in bolezen skoro preneha.

Zgoraj opisane gljivice napadajo predvsem noge. Drugo je gljivično obolenje, ki napada roke. Za razliko od prve, epidermofitije, ta nima vnetnih sprememb in ne povzroča bolečin, vendar temni in krhki nohti, zadebeljena in oluščena koža povzroča tudi tem bolnikom neugoden občutek, pripora jih, da skrivajo roke pred okolico in se vznemirjajo, ker prenašajo gljivice. Tako nastanejo resne komplikacije.

Navedemo vam primer nesrečne mlade pacientke, ki je šest let trpela zaradi te bolezni na rokah. Ves čas jo je mučila misel, da vsa okolica vidi njene bolne roke. Dolgotrajno naprežanje živčnega sistema ji je povzročilo močno nervozo. Postala je razdražljiva in obupana. Naenkrat je začutila, da ji gljivice polzijo po rokah. Zdravnik jo je poskusil prepričati, da se gljivice ne morejo premikati. Njen živčni sistem je tako oslabil, da je izgubila delovno sposobnost. Zdravljenje na kožni kliniki jo je osvobodilo gljivic in bolezni. Koža in nohti so postali normalni, nervoza je prenehala.

Povedali vam bomo še nekaj besed o fermentnih gljivicah, ki se nahajajo lahko na gnilem sadju in zelenjavi. Češče napadajo osebe, ki morajo zaradi svojega

poklica stalno močiti roke, to so gospodinje in snazilke. Vlaga in toplota, zrahljana koža ustvarjajo ugodne pogoje za razmnoževanje teh gljivic in razvoj bolezni. Temu razvoju je zelo pogodu tudi ranjena koža okrog nohtov.

Ta bolezen lahko nastane tudi zaradi nehijskega ali nevesčega manikiranja in pedikiranja. Z nečistim priborom za manikiranje se lahko prenese v žleb okrog nohtov ne samo gljivice, temveč tudi povzročitelje obolenja, a to so stafilokoki in streptokoki.

To obolenje povzroča rdečino in gnojenje kože okrog nohtov. Ce se pravočasno ne začnemo zdraviti, lahko postane kronično in traja mesece ali pa cela leta. Nohti izgubijo sijaj, pojavljajo pa se bele lise. Sčasoma se vse to prenese tudi na kožne gube med prsti.

Proti vsem naštetim gljivičnim obolenjem se je treba boriti uporabo in dolgotrajno. Njihov pojav se lahko prepreči, če se drži osnovnih pravil higiene. Vedno moramo uporabljati lastno brisačo in škarje za nohte. Ne smemo nositi tujih čevljev, nogavic ali rokavic. Ce moramo obuti tuje čevlje, jih je treba predhodno razkužiti. To napravimo na ta način, da pomočimo velik komad vate v 40% raztopino formalina ali vinske kisline in damo v čevljev. Čevljev zavijemo nato v časopisni papir ali polivinil in pustimo dva dni v zaprtem predalu.

Po dezinfekciji čevlje teden dni zračimo na odprtem prostoru.

Vsem tistim, ki trpijo zaradi pojačanega znojenja se priporoča vsakodnevna kopel nog. V posodo se nalije 6—10 l tople vode in doda žlička sode bikarbone ali boraksa. Noge se dajo v vodo za 5—10 minut, potem se umijejo z milom, najbolje otroškim, nikakor ne kuhinjskim. Kuhinjsko milo vsebuje lužine, ki zelo razjedajo kožo. Po kopianju se noge obrišejo z brisačo in pudrajo s praškom za otroke.

Ljudje, ki imajo povečano znojenje nog, ne smejo nositi čevlje z gumijastimi podplatmi in najlonske nogavice. Krznene čevlje in škornje je treba sezuti v hladnih zaprtih prostorih, da ne pride do pregrevanja in znojenja. Vsem, ki morajo zaradi svojega poklica močiti roke, se priporoča pri delu zaščitna krema za roke, ker vsebuje silikone. Tako se napravi na koži nevidna rokavica, ki ščiti kožo pred delovanjem kislin, lugom in škodljive mokrote.

Nekatere žene same manikirajo nohte. To je treba opravljati previdno, da se ne rani žleb okrog nohta. Pred tako proceduro se je treba umiti z milom, pribor za manikiranje pa razkužiti z alkoholom ali kolonjsko vodo. Mimosgrede o manikiranju: kožica, ki je umetno odstranjujemo z nohtov, služi za prekrvavitev nohta in iz zdravih razlogov sploh ni prav, da je odstranjujemo. Nohti so lahko kljub temu videti lepi in negovani.

Zelo lahko se okužimo z gljivičnim obolenjem v kopalnici, kjer je toplo in vlažno. Zato je treba pred kopianjem in po njem uporabljati specialno razkužilno pasto za čiščenje kadi. Lahko se uporablja tudi raztopina sode in mila, lesene rešetke, klopi in gumijaste preproge je treba obrisati s 40% raztopino formalina. Gobe in ščetke je treba po kopianju oprati v vroči vodi z milom. Ko gremo iz kadi, je najbolje obrišati noge in stopiti v svoje lastne natikače, s tem se izognemo dotiku z lesenimi in gumijastimi podložki.

Metode zdravljenja gljivičnih obolenj kože in nohtov so različne. Samo zdravnik, najčehše dermatolog se lahko odloči, kakšno metodo bo uporabil v posameznem primeru, koliko časa naj traja zdravljenje, kdaj ga je spet treba ponoviti. Zato je treba takoj k zdravniku, čim se pojavijo mehurčki in luščenje kože. Najslabše je zdraviti sam z »domaćimi sredstvi«. Pravočasni obisk pri zdravniku in upoštevanje njegovih navodil edino lahko pospeši ozdravljenje.

O letovanju na Češkem

ČLANI KOLEKTIVA BODO LAHKO PRIHODNJE LETO PREZIVELI SVOJ LETNI DOPUST NA ČEHOSLOVAŠKEM

V mesecu maju je obiskal naše podjetje gospod Josif Koliaš, predstavnik sindikalnega odbora podjetja »Mitop« iz Mimonu na Čehoslovaškem. Omenjeni predstavnik je obiskal naše podjetje z namenom, da bi se za prihodnje leto dogovorili o letovanju naših delavcev, ki imajo svoja motorna vozila, na Češkoslovaškem, oziroma njihovih delavcev v našem počitniškem domu v Novigradu. Med delavci podjetja »Mitop« je velik interes za letovanje na našem Jadranu, zaradi pomanjkanja dinarjev pa si tega dopusta ne morejo privoščiti. Od njihove banke dobijo za potovanje v Jugoslavijo po osebi samo 100 ND, kar je veliko premalo za večdnevno bivanje na morju. Če pa bi bil med našimi delavci interes za letovanje na Češkoslovaškem in to ne glede v katerem kraju, bi njihov sindikat plačal penzion našim delavcem, le-ti pa bi plačali v isti vrednosti letovanje češkim delavcem v Novigradu. Cena za 14-dnevno bivanje na Čehoslovaškem ne bi po osebi znašala več kot 350 N din. Tehnično in organizacijsko bi omenjeno izmenjavo lahko izpeljala »Počitniška skupnost« našega podjetja.

Ker je do prihodnje počitniške sezone še daleč, bom o omenjeni izmenjavi članke kolektiva bolj podrobno senzani v začetku prihodnjega leta. V tem sestavku bi rad samo bežno opisal lepote majhnega dela Čehoslovaške.

Ker je Čehoslovaška znana kot turistična dežela z mnogimi naravnimi jezери in toplicami z zdravilno vodo, sem se odločil, da bom letošnji dopust preživel na Čehoslovaškem in to v svetovno znanih toplicah »Marianske lazne«. Pot me je vodila skozi Avstrijo do Linca, od tam pa je samo 45 km in že je obmejna postaja z imenom »Dolnje dvorište«. Ko sem prišel na obmejno postajo, sem imel precej slab občutek, saj je meja zelo zastražena, na graničarje pa tudi ni prijeten pogled, saj imajo vsi avtomate. Formalnosti na meji pa so bile hitro opravljene in že sem se vozil proti prvemu večjemu mestu na Čehoslovaškem »Češkim Budjevicam«. Mesto samo ni nič posebnega. Trgovine so bolj slabo založene z blagom, hitro pa sem ugotovil, da je za naše razmere blago zelo poceni. Iz Čeških Budjevic vodijo ceste v notranjost Češke. Kdor se odloči za vzhodno stran, bo prišel v Bratislavo, na severu je Praga, jaz pa sem zavil na zahod proti Plznu in dalje proti Marianskim laznam. Reči moram, da so ceste zelo dobre, saj so vse asfaltirane. Na cestah ni veliko prometa, zato se da hitro potovati. Ko sem se vozil skozi vasi me je motilo, ker sem videl na cestah in ulicah zelo malo ljudi. Pozneje sem izvedel, da je ob zahodnih mejah naseljeno bolj malo ljudi. Zanimivo je tudi to,

da so na vseh javnih mestih izobešeni veliki zvočniki. Čemu služijo ti zvočniki pa raje nisem poizvedoval.

Po 10 urah vožnje in s 650 prevoženimi kilometri sem proti večeru prispel v Marianske lazne. Mesto samo je precej podobno našemu zdravilišču Rogaška Slatina, samo, da je veliko večje. Po grobi oceni predvidevam, da je v mestu blizu 50 hotelov. Vsi hoteli so bili grajeni pred drugo svetovno vojno, zato je nekatere že močno načel zob časa. Ob pogledu na baročno arhitekturo ter bogato opremo jedilnic in dvoran se človek šele zave, kako bogata je bila Čehoslovaška pred vojno in kakšni mogočniki so si zidali hotele in vile. Res škoda, da se hoteli v večji meri ne obnavljajo.

Marianske lazne pa niso znane samo zaradi mogočnih hotelov, ampak prevesem zaradi zdravilne vode. V mestu so trije topli vrelci. Najbolj znan je Rudolfov promen (vrelc). Voda iz tega vrelca je zelo dobra za želodčne bolnike, ostali vrelci pa zdravijo revmo, obolenje dihal, ledvic in jeter. V mestu je velik zdraviliški dom imenovan »Nove lazne«. V tem domu vas na osnovi diagnoze zdravnika, zdravijo proti zgoraj navedenim boleznim. Odveč je govoriti, da je dom stalno zaseden, saj sem videl v njem veliko Avstrijcev, Nemcev, Italijanov, Francozov in tudi nekaj Jugoslovancev in tudi nekaj Jugoslovancev je bilo vmes.

Mesto samo pa slovi tudi zaradi lepih parkov. Še nikoli nisem videl toliko različnih rož kot v teh parkih. Mesto pa obdajajo smrekovi gozdovi, v katerih so naravna jezera različnih velikosti. Poleti je v teh jezerih voda zelo topla, zato je kot nalašč za kopanje. Zanimivo je, da so v okolici mesta asfaltirane vse poti pa čeprav so še tako nepomembne.

Domačini so do gostov zelo prijazni, še prav posebej pa do Jugoslovancev. Zgodilo pa se mi je, da so me v neki restavraciji zamenjali za Rusa. Takrat pa je bilo prijaznosti konec. V restavraciji kar nenadoma ni bilo več prostih sedežev in šele ko sem povedal, da sem iz Jugoslavije, sem dobil mizo. Domačini se Rusom res na izvirne načine maščujejo za okupacijo. Sicer pa ruskih vojakov ni videti nikjer, samo v Pragi sem videl vojaški avto, ki je imel rusko tablico.

Za Jugoslovane je bivanje na Čehoslovaškem poceni. Jaz sem plačal v hotelu II. kategorije pension po 26 N din na dan. Hrana je dobra, pogrešal sem edino solato in tudi sadja je bilo bolj malo. Odlično pa je pivo, saj ga imajo kar štiri vrste. Najboljše pivo je 12% Plzenski »Prozdroj«. Preračunano v dinarje stane steklenica 80 S din. Tudi drugi izdelki so poceni, še prav posebej pa šotori, porcelan, krzno, športni rekviziti in ležalni stoli. Dinarje brez težave zamenjate v krone in to po 33 S din za krono, če imate pa srečo, pa celo 25 S din za krono. Po uradnem kursu pa je krona vredna 80 S din, zato dinarje ne menjati v banki.

Marianske lazne imajo tak geografski položaj, da je možno delati izlete v razne kraje. Do Karlovih varov je 50 km. Zato se jih izplača pogledati. Mesto samo ni tako lepo kot Marianske lazne, to pa zato, ker je že precej industrije. Lepa je okolica mesta z veličastnimi gradovi: mesto poleti napolnijo tujci, zato so v trgovinah izdelki tudi do 100% dražji kot v drugih mestih.

70 km južno od Marianskih laznen je mesto Plzen, ki slovi po odličnem pivu. Mesto je izrazito industrijsko, zato je tudi še kar dobro založeno z različnimi izdelki. Pred kratkim so v mestu odprli novo trgovino, ki je podobna naši NAMI. V tej trgovini lahko zelo ugodno kupite vrsto izdelkov. Kot zanimivost se ob poti v mesto postavili velike sode, v katerih lahko sedijo 4 ljudje in seveda pijejo odlično »Prazdroj« pivo.

Iz Marianskih laznen je možno potovati tudi v Prago (180 km). V glavnem mestu se mora obvezno ogledati grad Hradčane, kjer je med drugim tudi rezidenca predsednika republike. Bolj znani so Hradčani po ogromni katedrali, v kateri so pokopani češki kralji. V muzeju se lahko vidi krone, škofovske palice, izdelke iz zlata in draguljev neprecenljive vredno-

Zdraviliški dom »Nove lazne«, ki ga letos obnavljajo in povečujejo

sti. V muzeju je tudi zbirka slik svetovno znanih umetnikov.

Ko sem bil v Pragi, sem si ogledal tudi Vaclavske namjesti, ki so postale po lanskem avgustu svetovno znane. V tej ulici se je pred spomenikom iz I. svetovne vojne zažgal študent v znak protesta proti ruski okupaciji Češkoslovaške. Pri vzhodni spomenika so vsak dan sveže rože, ki jih pri- našajo občani Prage. Vsak večer se zberejo pri spomeniku študentje in počastijo spomin na

svojejo sošolca, ki je tako nesrečno končal v plamenih.

In končno kdor pride v Prago, mora tudi k »Fleku«, kamor je hodil piti pivo znameniti Svejtk. V tej pivovarni točijo samo črno pivo. Promet pa je tako velik, da ima omenjena gostilna svojo tovarno za izdelovanje piva.

Iz Prage me je pot vdila v Češke Budjevice in preko meje pri Dolnjih dvoriših skozi Avstrijo domov.

F. D.

Baročno grajene »Kolonade« v Mariánských Lázních. V njih prirejajo koncerte, hodnik pa služi za promenado.

Vaclavske namesti v Pragi. Na sliki je spomenik, kjer se je sezgal omenjeni študent.

Trihomonas — strah žena!

Povzročitelj te bolezni je odkrit nekako pred 100 leti, vendar se šele v zadnjih 10 letih učenjaki več bavijo s tem problemom. Uspelo jim je odkriti razvoj in poti širjenja te bolezni. Ti mali mikroorganizmi imenovani trihomonas so bili najprej najdeni v nožničnem izcedku žene, zato so dobili ime vaginalni trihomonas. Kasneje se je pokazalo, da trihomonasi ne živijo samo v vagini žene, temveč tudi v sečnem mehurju žene in moža.

S pomočjo elektronskega mikroskopa je uspelo proučevanje vseh podrobnosti okrog vaginalnega trihomonasa. To je mikroorganizem, ovalne oblike, ima tanko protoplazmatsko membrano in se množi z vzdolžno delitvijo celice. Zelo nestabilen je na zunanje pogoje: na temperaturi 39–40 stopinj hitro pogine, v vodi celo v 15–20 minutah.

V človeškem organizmu so znani celo ustni in črevesni trihomonasi. Toda ta dva ne moreta obstajati na drugem mestu t.j. v vagini ali sečnem mehurju. To pomeni, da ni možna samookužba in se žena ne more okužiti s trihomonasi črevesja v nožnico ali sečni mehur.

Najbolj nevaren izvor okužbe je človek. Nekateri ljudje imajo bolj, drugi pa manj izražene znake bolezni. Nekateri možje ali žene so prenašalci trihomonasa, a sami ne zbolijo za to boleznijo. Toda oni so enak vir okužbe kot bolniki sami.

Sečni organi moža in žene se najčešče okužijo z vaginalnim trihomonomasom pri spolnem kontaktu. Najpogosteje zbolijo osebe med 20. in 40. letom starosti.

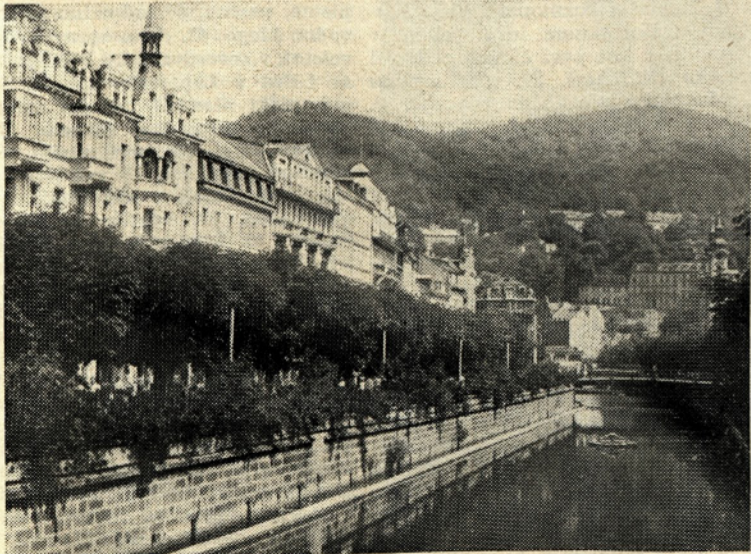
Včasih so slučajni, ko zbolijo male deklice, ki so dobile trihomonas od svojih staršev, ker so se posluževale istega perila, spale v isti postelji, uporabljale njihovo nočno posodo, itd. Odrasle žene se težko okužijo na ta način, pri njih je izvor okužbe večinoma spolni kontakt. Nekateri napačno mislijo, da trihomonas lahko napada samo žene. Dokazano je, da so žrtve tudi možki. Sama prisotnost trihomonasa na sluznici sečnih poti še ni dokaz bolezenskega stanja. Trihomonas se lahko razvije v organizmu šele ob raznih boleznih in stanjih, ki napravijo manjšo odpornost telesa, kot npr. infekcijske bolezni, nosečnost, splavi, menstruacija, če se telo slabo hrani in prejema premalo vitaminov.

Razvoj trihomonasnega obolenja je pri ženi odvisen od funkcije njenih spolnih organov, predvsem jajčnikov. Če se hormoni tvorijo v dovolj velikih količinah in če je stopnja kisline v vaginalnem izcedku dovolj visoka, potem je malo verjetno, da se bo trihomonas, razvil. V zvezi s tem je jasno, da niso priporočljiva notranja izpiranja vagine, ker porušijo kislino ravnovesje, ki je potrebno za normalno stanje sluznice.

V organizmu osebe, ki je prebolela vnetje s trihomonomasom, se ne tvori imunost, kot pri nekaterih drugih boleznih, temveč so možne še pogostejše ponovne okužbe. Obolenje lahko ugotovi samo zdravnik s pomočjo dodatnih laboratorijskih preiskav.

Kakšni so znaki te infekcije pri ženi? Bolečine in srbenje v predelu zunanjih spolovil, predvsem pa ogromni izcedki, rumenozelene barve, penasti, z zelo neprijetnim vonjem. Te žene, če je bolezen v akutni obliki, lahko večkrat dnevno menjajo osebno perilo, vendar ne upajo v družbo. Zaradi teh momentov tudi prihajajo k zdravniku. Če se žena prepozno javi na zdravljenje, obolenje napreduje iz vagine na zgornja spolovila in

(Dalje na zadnji strani)

Pogled na del mestne četrti v znamenitih Karlovih Varh.

Cigareta...

(Dalje s 6. strani)

toliko »izpitov« in čustvenih pretresov, vendar ne doživljate vsak dan, da bi se morali tolikokrat pomiriti. Prav tako ne morete reči, da potrebujete toliko zabave, da bi se morali kar naprej opajati s cigaretinim dimom.

Nahuje od vsega, kar lahko povzroči tobakov dim (oziroma je važen faktor pri nastanku) je rak na pljučih. Današnje statistike kažejo, da od 100.000 moških — kadilcev zbolijo 101 za rakom na pljučih, medtem, ko jih od 100.000 nekadilcev zbolijo za to strašno boleznijo le 26. Torej je vzrok nastanku raka na dihalih na vsak način tudi v tobakovem dimu.

Kadilca pravzaprav tare problem in slaba nava, da, ki bi se ji rad odvadil. Pa ne ve kako, ker zdravil ni, kvečjemu mu reče zdravnik v ordinaciji, da bi bilo dobro, če bi ponehal, ne pove pa kako naj to stori. Prijatelji — kadilci ga prepričujejo, da on ne bo zmožal tega napora, da bi se kajenja odvadil, nekadilci pa ga gledajo zviška, češ: le kako moreš početi kaj tako nemogočega. In tako se počuti slabiča, ne ve kaj naj stori, iz same nerveze pa seže ponovno po tisti cigareti, ki bi se je pravzaprav rad odvadil. V svoji jezi zabriše svoje cigarete naravnost skozi okno. Potem pa si morda čez dve uri nabavi nove. Resnica je, da je s kajenjem težko prenehati, vendar težave s tem nekateri tudi pretiravajo. Najbolje bi bilo seveda, če bi se vam cigareta sama od sebe priskutila in zamerila, da bi jo lahko nemoteno pogrešali. Gotovo ste poskušali že več različnih načinov, med njimi tudi tega, da ste »trdno« sklenili, da boste pokadili vsak dan eno cigareto manj in prišli morda na ta način do neke nižje številke, ali pa celo do ničle. Sami sebe skušate prepričati, da vam bo pravzaprav tistih par cigaret dnevno še bolj teknilo, kakor prej cela serija. To bi bilo tudi res, če bi se vam posrečilo imeti toliko volje. Tako odvajanje dela kadilcu veliko težav. Kar naprej gleda na uro, če ni morda že čas, da si prižge cigareto. Dva dni morda vzdrži, potem pa se mu zdi vse skupaj preneumno in preneha šteti čike.

Poizkusili ste morda tudi že s tem, da ste z nekom stavili za večjo vsoto denarja, da do tega dne ne boste več kadili. Morda ste stavo celo dobili, toda najbrž boste še tisti dan, ko bo stave konce posegli po prepovedanem sadu.

Najbolje bo, če se boste z razumevanjem skušali odpovedati tej nadlogi. Cilj, ki ste si ga postavili boste dosegli, če boste to resnično sami hoteli. Ustaljenega pravila in zdravila pa ni. Potrebujete vi sami željo in pripravljenost prenehati s to nepotrebnostjo.

Za poskus si takrat, ko boste pravzaprav pripravljani na velik korak prižgite cigareto. Analizirajte jo. Poizkusite določiti, kaj pravzaprav čutite, ko kadite in kaj okušate. Dobro premislite, če je dim, ki ste ga potegnili v pljuča res tako prijeten in okusen, kot ste si domišljali vsa ta leta. Za poizkus, ki ste ga pravkar izvršili si izberite dan, ki bo miren in brez zapletov. Dan, ko boste izredno praznične volje, ko vam bo »svet raven«. Ne izberite pa si za tak poizkus odpovedi in premagovanja dneva, ko vas čaka izpit, ko greste na službeno potovanje, ko ste nervozni, in neuravnovešeni. Takrat uspeha ne bo, ker nobenega novega napora ne bi mogli prenesti. Torej izbrali ste si najbolj ugoden

dan in naredili ste dobro analizo. Najbrž ste ugotovili, da cigareta pravzaprav res nima na sebi nič privlačnega in da tobakov dim ni niti najmanj tako prijetno dražljiv kot ste mislili. Zdaj, ko ste ugotovili, kako je pravzaprav s to rečjo, se ji boste lažje odpovedali. V naprej si poskušajte dopovedati, da vam cigareta niti malo ne prija in da želite z njo dokončno opraviti.

S tem dnevom ste se pravzaprav prerodili. Postali ste človek svoje volje, nič več vam ne gospoduje tako »niče« kot je cigareta. Naslednji dan boste morda nekoliko nervozni, pa nikar se ne dajte pregovoriti, da bi se morali prav s tobakom umiriti. Kupite si zavojček bonbonov ali pa popijte sadni sok. Kajti tudi sladkor čudovito pomirja. Naslednje dni se boste že bolj počutili. Noči vam bodo postale krajše in prijetnejše. Nič več ne bo nemirnega sna, spanec bo trden in sladek. Zjutraj se boste zbudili spočiti in dobre volje. Zdaj nikar ponovno ne sežite po svoji jutranji cigareti, roka se vam sicer avtomatično stegne po priljubljeni škatlici, toda ker je ne bo na običajnem mestu, se vam tudi ne bo ljubilo vstajati prav zato, da bi si jo prižgali. Potem pa minuto zatem, ko ste že pozabili na svojo »slabo namero« urno iz postelje. Umijte se dobro s hladno vodo, malo potelovadite pri odprtem oknu pa k dobremu zajtrku in brž v službo. Boste videli kako drugačen in boljši bo današnji dan in kako ponosni boste nase. Našel se bo seveda nepridiprav, ki vam bo prav danes ponudil cigareto (čeprav je običajno zelo škrt) in vi boste ponosni odgovorili: »Hvala lepa, ne kadim«. Kakšno olajšanje boste čutili ob teh besedah in vsi naslednji dnevi bodo spet lepi, kot so bili prej, ko še niste okušali tobakovega dima. Da, prav mlajšega in vitalnejšega se boste počutili.

Se bodo trenutki v življenju, ko vam bo cigareta zadišala. Svetujem vam, da tisti trenutek, ko boste nanjo pomislili takoj svoji misli skušate usmeriti nekam drugam, napravite neko kretinjo, s katero boste »mimogrede« odgnali neljubo misel, ne da bi vzbujali pozornost. Poželenje po cigareti bo minilo samo od sebe. Če se vam kdaj prikraje misel, da ste pravzaprav že dovolj močni in vas en sam dimček ne bo ganil, se motite. Nikar se ne dajte pregovoriti, po toliki borbi ste vendar gospodar položaja. Okolici ne razlagajte veliko, da ste se cigareti odpovedali. Zanalasč bi vas »dobri« prijatelji zavajali v skušnjava. V žepu lahko še naprej nosite vžigalice, da boste vsakomur, ki vas prosi lahko postregli z ognjem. Tako bo manj opazno, da ne kadite več.

Kako dolgo boste vzdržali? To je odvisno od vas samih. Morda leto, mogoče dve, tri pet, deset. Morda ne boste nikoli več podrli tistega, kar ste ustvarili. Pa tudi če se vam »most podre« ste dali vsaj malo odmora svojim prebavilom, dihalom, srcu, ožilju in predvsem živcem. Splača se tvegati, verjemite.

V prvih dneh krize, ki jo boste doživljali vam priporočam, da pišete izčrpen dnevnik o svojih doživetjih in občutkih, ko ste morali prebiti brez cigarete. Tak dnevnik je lahko majhna beležka, po kateri sežete, ko imate pač čas za to in ste dobro razpoloženi za pisanje. Morda pa bi segli po pisanju celo takrat, ko vas mika, da bi posegli po cigareti. Zanimiv bo vaš dnevnik verjemite. In ko boste takrat, ko »vas bo najbolj imelo«, da bi spet kadili vzeli v roke svoje zapiske, se boste v celoti zavedli težav, ki ste jih prebrodili in »minilo vas bo«, da bi se ponovno vdali skušnjava.

ZAHVALE

Ob mojem odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sindikalni organizaciji Tekstilindus za podarjeno ročno uro znamke Darwil in za prisrčno pogostitev.

Sodelavkam v adjustirnem oddelku sem dolžna posebno zahvalo za prekrasno darilo.

Vsem skupaj želim veliko delovnih uspehov in še enkrat — prisrčna hvala!

Tonča Kralj

Ob odhodu v pokoj se lepo zahvaljujem vsem članom zdrževalnega obrata v obratu I in mojstrom iz tkalnice I za lepa darila, ki so mi jih poklonili.

Adolf Vizovišek, jermemar

Trihomonas — strah žena

(Nadaljevanje s 7. strani)

lahko pušča kot posledico vnetje jajčnikov z neplodnostjo. Če napade sečni mehur, dobi žena često in boleče uriniranje.

Pri moškem se proces trihomonaznega obolenja razvija počasi in le redko dela neugodne ali boleče občutke. Mnogi sploh ne posumijo v bolezen in me iščejo zdravniške pomoči. Najpogostejše se taki moški pregledajo šele vzporedno z zdravljenjem žene. Ob tem pregledu so pogosto najdene spremembe ne samo v sečnem kanalu, temveč tudi v drugih organih sečno-spolnega sistema. Trihomonasi namreč čisto napadejo žlezo prostato, semenovode in spolne celice. Če se zdravljenje ne začne pravočasno, se lahko takim bolnikom v nekaj letih zoži sečni kanal.

Trihomonas lahko hitro mine in ne zapušča posledic, če se začne zdravliti pravočasno in disciplinirano. Če pa bolniki prenehajo

zdravljenje, ko minejo prvi simptoni bolezni, se razvije latentna faza in se morajo ob kasnejših ponovnih izbruhih bolezni podvreči dolgotrajnemu zdravljenju. Uspešno zdravljenje je možno samo, če se v času zdravljenja preneha z vsakim spolnim kontaktom. Poleg lokalnega zdravljenja na samem mestu uživanje tablet, ker vsi ukrepi okrog prehrane in sprehodov po svežem zraku, skratka, vse kar dviga splošno kondicijo človeka. Razumljivo je, da se morata zdraviti mož in žena istočasno.

Vse izvenzakonske spolne zveze povečujejo nevarnost okužbe. Tu pomagajo samo stroga pravila osebne higiene. Zato si je treba zapomniti: Ne poslužujte se iste posteljnine, brisač. Kapanje in redna higiena spolnih organov velja za moške in za žene enako! Cuvaite tudi svoje otroke pred morebitno okužbo in jim mudite možnost za pravilno higieno!

Nagradna križanka

Vodoravno: 1. vrsta čaše, 6. rusko moško ime (pisatelj Leonov), 12. spajkanje, 14. človek, ki šepa, 16. enota iz desetih delov, 17. kopa vrh južno od Ljubljanskega barja, 19. slavni sovjetski biolog, ki je postavil eno od teorij o nastanku življenja na Zemlji (Aleksander Ivanovič), 21. moštvo, 22. obrtnik kleparske stroke, 24. naša pisava tujega ženskega imena, 25. hidrocentrala na gornjem toku Drave med Mariborskim otokom in Vuhredom, 26. surovina za pripravljanje zdravil, 27. šesta in dvajseta črka naše abecede, 29. pristanišče na Donu, po katerem se imenuje plitek zaliv Crnega morja, 30. stoletje, vek, 31. potna kaplja, 32. »električna« morskara riba, 34. ime slovenskega grafika Justina, 35. avtomobilska oznaka Krapine, 36. zatajitev, 37. svetišče staroperzijskega boga Mitre, katerega kult so zelo častili v rimski državi (pri nas je izkopano na Hajdini pri Ptujju), 39. vzklík, 40. preudarno vojskovanje, 42. dvočlenik v matematiki, 43. fizikalna enota za delo v sistemu centimetergram-sekunda, 45. jeklarsko središče na Koroškem, 46. dijak, 47. stvarnik sveta po verovanju starih Egipčanov, 48. sončni bog nekdanje egiptovske države (daljša oblika), 49. teritorialna enota, 50. glavno mesto ameriške zvezne države Idaho, 52. trenje, 53. ime francoskega filmskega igralca Delona, 54. brzica na reki, 56. kratica razstavišnega prostora v Ljubljani. 57. ameriški kozmonavt, ki je skupaj z Bormanom in Lovellom v Apollu 8 kot prvi človek obkrožil Luno (William), 59. mednarodno mladinsko teniško tekmovanje, 60. kemični znak za mangan, 61. bodica, 63. deček, poba, 64. umivanje v banji, 65. del imena visokega vulkana na Havajih, ki je največja otočna planina na svetu (Mauna...), 66. ostanek posekanega debla, 68. avtomobilska oznaka italijanskega kraja Messine, 69. območje vladavine kana, 70. del imena generalnega sekretarja OZN (U), 71. človek, ki žveči tobak, 73. prebivalec gorenjskega kraja, ki slovi po železarski obrti; 75. osrednji del kolesa, skozi katerega gre os, 76. atiški heroj, po katerem se imenuje visoka šola, kjer je Platon poučeval v gaju, ki je bil njemu posvečen, 78. punt, 79. vrsta rakastega obolenja, 80. hitra tekačica iz grške mitologije, ki je obljubila, da se bo poročila s tistim, ki jo bo prehitel v teku, kdor ne bo uspel,

pa bo moral umreti, 82. slovenski impresionistični slikar (Matej), 84. najem zemljišča; najeto zemljišče, 85. udeleženec sinjske viteške igre.

Navpično: 1. kovinska livarska oblika, 2. del kolesarske ali avtomobilske dirke, 3. pri starih Slovanih boginja lepote, pomladi in ljubezni, 4. ime nemške pesnice Seidel (tudi kratica industrije nafte iz Zagreba), 5. začetnici Henryja Jamesa, 6. budistični svečenik ali menih v Tibetu in Mongoliji, 7. glavni števniki, 8. moško ime (slovenski alpski smučar Pustoslemšek), 9. ostrešje nad štedilnikom, 10. ime največje slovenske slikarke Kobilice, 11. alpinistični pripomoček za hojo po ledu, 12. apotekar, 13. pastirska idila ali pesem (ime ima po zbirki pastirskih pesmi rimskega pesnika Vergila), 14. okensko steklo, 15. strokovnjak v citologiji (nauku o nastanku, sestavi in funkcijah celice), 16. okvara, hiba, 18. vrsta žabe, 20. del vijaka, 22. tatvina, 23. predstojnik univerze, 26. slavni angleški admiral in raziskovalec iz elizabetanske dobe (Sir Francis, 1540—1596), 28. očarljivost, ljubkost, 31. naslovna junakinja romana Andersen-Nexöja (»Sirota...«), 32. puščavski polotok med Rdečim morjem in Akabskim zalivom, 33. kemični znak za telur, 36. privid, slepilo, 37. moško ime, 38. tuberkuloza, sušica, 41. barva igralnih kart, 42. ime umrlega slovenskega revolucionarja in politika Kidriča, 44. pleme, pasma, 46. odpadno proizvodno blago, 47. delo, opravilo, 49. veletok v severovzhodni Sibiriji, ki se izliva v Laptevsko morje, 50. umetniški ples, 51. glavno mesto kanadske province Alberte, 52. rastlina, trst, 53. prvi moški, 54. drevesni zajedalec, 55. raztelevševalec, strokovnjak v anatomiji, 56. gost gozd, 58. kratica za »novi frank«, 59. kraj v severni Italiji, kjer je bilo med zadnjo vojno italijansko koncentracijsko taborišče, 62. skladba v svobodni obliki za orgle ali klavir, 64. taboriščni vodja, 65. nemški šahist, nekdanji svetovni prvak (Emanuel), 67. elektronska naprava za odkrivanje oddaljenih predmetov ali zemljišča, 69. grmada tlečih drv za pridobivanje oglja, 70. trojica izrebanih števil pri tomboli, 72. preklopnik v elektrotehniki, 74. žensko pokrivalo, 75. mestni nasad, 77. otok v Irskem morju s središčem Douglas, 79. kurir, 81. kratica za »novi dinar«, 83. kazalni zaimek.

